

วัดจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลีดีเด่น

ดร.พินสุดา สิริธรรังศรี

เอกสารชุดโครงการวิจัยและส่งเสริมวัด

เพื่อการพัฒนาการศึกษาและเผยแผ่ศาสนาธรรม

ลำดับที่ ๑

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

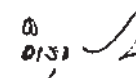
กระทรวงศึกษาธิการ

และส่งเสริมสนับสนุนวัดที่จัดการศึกษาและเผยแผ่ศาสนธรรมให้เกิดความยั่งยืน โดยมีพระธรรมกิตติวงศ์ เจ้าอาวาสวัดราชโอรสารามและราชบัณฑิต เป็นประธานกรรมการดำเนินงานโครงการ โดยคัดเลือกวัดที่มีรูปแบบและยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรมดีเด่นจำนวน ๖๒ วัด จากทั่วประเทศ จำแนกเป็น ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ด้านการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ด้านการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านการจัดโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ด้านการเผยแผ่ศาสนธรรม และด้านการจัดวัดเป็นแหล่งการเรียนรู้ และจัดโครงการต่อเนื่องเป็นโครงการวิจัยและส่งเสริมวัดเพื่อการพัฒนาการศึกษาและเผยแผ่ศาสนธรรม ในปี ๒๕๔๖-๒๕๔๗ ตามศักยภาพและความรู้ความสามารถของวัดให้โดดเด่นเพิ่มขึ้นโดยได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิจากสถานศึกษาและหน่วยงานต่างๆ รับเป็นที่ปรึกษาวิจัย

บัดนี้ การดำเนินงานโครงการได้เสร็จสิ้นแล้ว สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้จัดให้มีการคัดเลือกและยกย่องวัดดีเด่นด้านต่างๆ ทั้ง ๖ ด้าน และจัดให้มีพิธีถวายรางวัลและจัดสัมมนาขึ้น ณ หอประชุมพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๔๗ และเพื่อเป็นเกียรติประวัติแก่วัดที่มีผลงานดีเด่นดังกล่าว จึงได้จัดทำเอกสารรูปแบบและยุทธศาสตร์การดำเนินงานของวัดที่ได้รับการคัดเลือกและยกย่องให้เป็นวัดดีเด่นจำนวน ๖ วัด ได้แก่ ๑. วัดจองคำ อำเภอหาง จังหวัดลำปาง ด้านการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี

๒. วัดสระเรียง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ๓. วัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ๔. วัดใหม่กรงทอง อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ๕. วัดปัญญาบันฑิตาราม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านการเผยแผ่ศาสนธรรม และ ๖. วัดตะโหมต อำเภอตะโหมต จังหวัดพัทลุง ด้านการจัดวัดเป็นแหล่งการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงขอขอบคุณที่ปรึกษาวิจัย คณะกรรมการ และวัดในโครงการ ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีส่วนผลักดันและสนับสนุนให้ความดีความงาม และความสามารถของวัดที่จัดการศึกษาและเผยแผ่ศาสนธรรมปรากฏแก่สาธารณชนครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารนี้จะเป็นประโยชน์ต่อวัดที่จัดการศึกษาและเผยแผ่ศาสนธรรม หน่วยงาน สถานศึกษา นักวิชาการและพุทธศาสนิกชนทั่วไป

(นายอำรุง จันทวานิช)

เลขาธิการสภาการศึกษา

คำนำผู้เขียน

ท่ามกลางความสับสนของสังคมไทยปัจจุบัน วัด ๆ หนึ่ง ในดินแดนชนบทเชิงเขาทางตอนเหนือของประเทศ พระภิกษุ สามเณรของวัดกำลังคร่ำเคร่งต่อการจัดการเรียนการสอน อย่างไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากไม่รับรู้ต่อความเป็นไปในการแข่งขันกันอย่างรุนแรงของโลกภายนอก เสียงสวดมนต์ ท่องบ่นภาษาบาลี ควบคู่กับเสียงระฆังที่บ่งบอกเวลาทำศาสนกิจยามบ่ายคล้อย ย่ำค่ำ และย่ำรุ่ง เปรียบเสมือนเสียงสวรรค์ที่เหล่าศาสนิกชนได้ยินมาแต่ไกล เข้าจรดค่ำเป็นนิจศีล ยกวันเสียแต่วันนั้นเป็นวันปฏิบัติศาสนกิจของสงฆ์ตามพระธรรมวินัย เป็นดังนี้เรื่อยไป ไม่มีวันจบสิ้น สามเณรรุ่นแล้วรุ่นเล่า จากวัยบรรพชาจนย่างเข้าสู่วัยอุปสมบท บ้างอ่าน เขียน ศึกษาเล่าเรียนด้วยใจจดจ่อเป็นภาพติดตาตรึงใจของผู้พบเห็นไม่รู้ลืม

วัดจองคำ อำเภอหาง จังหวัดลำปาง เป็นวัดที่กล่าวถึงข้างต้น กระทำภารกิจ ที่สำคัญของคณะสงฆ์ คือ การจัดการศาสนศึกษาและเผยแผ่ศาสนาธรรม เหล่านี้ เป็นไปเพื่อการสืบทอดพระพุทธศาสนา ด้วยเจตนารมณ์อันมุ่งมั่นที่บ่อยครั้งถูกสั่นคลอนและปล่อยปละละเลยยามเมื่อชาติบ้านเมืองและสังคมประสบยุคเข็ญ อ่อนล้า และขาดพลัง แต่วัดจองคำยังคงทำหน้าที่นี้เรื่อยไป ด้วยจิตใจอันแข็งแรงแห่งพระราชปริยัติโยดม เจ้าอาวาส ที่ฟันฝ่าขวากหนามความยากลำบาก

นับจาก การแผ้วร้างทางพง บูรณะพัฒนาจากวัดร้างจนกระทั่งกลายเป็นวัดมีพระสงฆ์ที่เจริญรุ่งเรือง ทั้งด้านภูมิสถาปัตยกรรม และการศึกษา พระปริยัติธรรมที่โดดเด่นเป็นที่ยอมรับ ชื่นชมของทั้งคณะสงฆ์ เหล่าพุทธศาสนิกชนชาวไทยและต่างแดน ด้วยวิสัยทัศน์ด้านยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการ และกระบวนการเรียนการสอนที่เข้มข้นของเจ้าอาวาสครู และผู้เรียน รวมทั้งการสนับสนุนจากคณะสงฆ์และเหล่าพุทธศาสนิกชน จนกระทั่งวัดจองคำได้รับเกียรติคุณยกย่องเรื่อยมาว่า เป็นวัดที่จัดการศึกษาพระปริยัติธรรมได้โดดเด่นมากที่สุดวัดหนึ่งของไทยในระยะเวลาย้อนรวดเร็ว

ปัจจัยอะไร ที่ทำให้วัดประสบผลสำเร็จเช่นนั้น ผู้เขียนพยายามถ่ายทอดเป็นอักษร จากการสัมภาษณ์พระราชปริยัติโยดม และคำบอกเล่าของเหล่าภิกษุ สามเณร การศึกษาเอกสาร การสังเกตการเรียนการสอน และวัตรปฏิบัติ เพื่อถวายเป็นมูทิตาสักการะ แก่คณะสงฆ์ พระภิกษุสามเณร วัดจองคำ ในโอกาสที่ได้รับการประกาศเกียรติคุณยกย่องจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นวัดดีเด่นด้านการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลี ให้ได้มีพลังใจในการจัดการศึกษาเล่าเรียน ผดุงไว้ซึ่งสถาบันพระพุทธศาสนาอันสูงส่ง และเป็นที่พักทางจิตใจของคนไทยอย่างยั่งยืนสืบต่อไป

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การจัดการศึกษาศาสนา หรือศาสนศึกษาของวัดจองคำ อำเภองาว จังหวัดลำปาง เป็นการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรม และแผนกบาลี เริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๓๗ ถึงปัจจุบัน ประสบความสำเร็จสูงสุดเมื่อนักเรียนชั้นประโยค ๙ รุ่นแรก สอบบาลีสนามหลวงได้ถึง ๗ รูป จากจำนวนเข้าสอบ ๘ รูป ในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ถือเป็นประวัติศาสตร์การสอบบาลีของไทย นับตั้งแต่มีการเรียนการสอนเป็นต้นมา รวมทั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๗ จำนวนผู้เข้าสอบ และจำนวนผู้สอบได้ คิดเป็นร้อยละมากที่สุดของประเทศ ทั้งนี้ ด้วยยุทธศาสตร์การบริหารจัดการของเจ้าอาวาส ด้วยการออกกฎระเบียบ การแสวงหาและพัฒนาครูผู้สอน การสรรหาผู้เรียน การหาทุนสนับสนุน การใช้ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส และกำกับการสอนอย่างใกล้ชิดด้วยเมตตาธรรม การจัดการกระบวนการเรียนการสอนอย่างเข้มข้น ทั้งวิธีการเรียนการสอน การทดสอบอย่างต่อเนื่อง และการอบรมก่อนสอบสนามหลวง ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ประกอบด้วย เจตนา และศรัทธาอันแรงกล้าของเจ้าอาวาสและครูผู้สอน ความพากเพียรพยายามของผู้เรียน การมีเงินทุนที่เพียงพอ รวมทั้งการได้รับการสนับสนุนของคณะสงฆ์และพุทธศาสนิกชน เหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษาของวัดจองคำให้ประสบผลสำเร็จ

รูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของวัดจองคำ เป็นต้นแบบอย่างดียิ่งสำหรับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของวัดอื่น ๆ ที่มีความตั้งใจที่จะดำเนินการหรือที่ได้ดำเนินการจัดการศึกษามาแล้วโดยเลือกนำเอายุทธศาสตร์และวิธีการของวัดจองคำไปประยุกต์ใช้ตามบริบทและภูมิประเทศของวัดนั้น ๆ ในทำนองเดียวกัน หากคณะสงฆ์โดยเฉพาะมหาเถรสมาคม และเจ้าคณะทุกระดับชั้น รวมทั้งพุทธศาสนิกชนให้ความสำคัญและสนับสนุนการจัดการศึกษาของวัด เช่นเดียวกับการที่วัดจองคำได้รับการสนับสนุน ก็จะทำให้วัดต่าง ๆ มีพลังที่จะจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมเพิ่มมากขึ้น

ที่สำคัญ ภาครัฐจะต้องให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาของสงฆ์อย่างชัดเจนและเร่งด่วน ในฐานะที่คณะสงฆ์ร่วมรับภาระแบ่งเบาการจัดการศึกษาของรัฐ และพัฒนาคุณภาพพลเมืองของไทยด้วยการขจัดปัญหาของวัดต่าง ๆ เช่นเดียวกับที่วัดจองคำประสบ คือ ปัญหาการจัดการศึกษาภาคบังคับ ๙ ปี ส่งผลให้สามเณรมีลดน้อยลง ซึ่งหมายถึงการสืบทอดศาสนทายาทลดน้อยลงไปด้วย จึงควรที่จะเร่งออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถาบันพระพุทธศาสนา ให้มีการเทียบวุฒิการศึกษา และจัดสรรเงินงบประมาณแก่วัดที่จัดการศึกษา ให้เท่าเทียมกับสถาบันอื่น ๆ โดยเร็ว ในฐานะที่พระภิกษุ สามเณร คือ พลเมืองไทยที่ต้องได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับประชาชนคนไทยโดยทั่วไป ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และเท่าเทียมกัน

นอกจากนั้น จากความสำเร็จที่เกิดขึ้น ปัจจัยที่สำคัญที่สุดเกิดจากความสามารถทางการบริหารจัดการของพระราชปริยัติโยดม เจ้าอาวาส โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดหาเงินที่หลังไหลเข้ามาสนับสนุนจากศรัทธาสาธุชนที่มีต่อเจ้าอาวาสเป็นลำดับแรก เช่นเดียวกับวัดอื่นๆ ที่พบในทำนองเดียวกัน หากมีการเปลี่ยนแปลงเจ้าอาวาสในอนาคต ก็อาจจะทำให้ประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาย่อหย่อนไม่ยั่งยืนและต่อเนื่อง ดังเช่นวัดอื่นๆ ที่เคยประสบกับปัญหาทำนองเดียวกันก็จะเป็นที่น่าเสียดาย ดังนั้น วัดจองคำ จึงควรมีการจัดตั้งมูลนิธิเพื่อการศึกษา การเตรียมบุคลากรเพื่อรองรับการบริหารจัดการการศึกษาของวัดในอนาคต เพื่อให้เกิดการสืบทอดการเรียนการสอน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดอย่างยั่งยืนสืบไป

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
คำนำผู้เขียน	ง
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ฉ
สารบัญ	ฅ
บทที่ ๑ บริบททั่วไป	๑
• บริบทและประวัติความเป็นมาของวัด	๑
• ประวัติและความเป็นมาของเจ้าอาวาส	๕
• การบูรณะพัฒนาวัด : ความยากลำบากที่ประสบ	๘
• การจัดตั้งสำนักศาสนศึกษา : เป็นเรื่องที่ลำบากเช่นเดียวกัน	๙
• การจัดหาผู้เรียน : เป็นเรื่องที่ลำบากเช่นเดียวกัน	๑๒
• การจัดหาเงินทุนเพื่อสนับสนุนการศึกษา : ภาระหลักของเจ้าอาวาสเพียงรูปเดียว	๑๕
• ผลสำเร็จของงาน : ความภาคภูมิใจและรางวัลที่ได้รับ	๑๗
บทที่ ๒ การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของวัดจองคำ	๒๓
• ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ	๒๖
• กระบวนการเรียนการสอน	๔๑
• ความสำเร็จของการจัดการศึกษา	๔๗
• ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษา	๕๑
บทที่ ๓ สรุปและข้อเสนอแนะ	๕๗
รายการอ้างอิง	๖๐

บทที่ ๑ บริบททั่วไป

วัดจองคำ อำเภองาว จังหวัดลำปาง ได้ชื่อว่า เป็นวัดที่จัดการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลี ที่โดดเด่นที่สุดวัดหนึ่งของประเทศไทย นับตั้งแต่มีการเรียนการสอนวิชาบาลีของไทยเป็นต้นมา จนได้รับการยกย่องจากคณะสงฆ์ สถาบันการศึกษา และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เป็นลำดับ โดยเฉพาะการได้รับการคัดเลือกและยกย่องให้เป็นวัดดีเด่นด้านการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลี ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

องค์ประกอบใด ที่ทำให้วัดจองคำเป็นวัดที่จัดการศึกษา แผนกธรรม-บาลี ได้โดดเด่นเช่นนั้น ดังจะได้กล่าวถึงโดยลำดับดังนี้

บริบทและประวัติความเป็นมาของวัด

วัดจองคำ ตั้งอยู่ ณ เลขที่ ๓๔ หมู่ที่ ๒ ถนนพหลโยธิน ตำบลบ้านหวด อำเภองาว จังหวัดลำปาง มีสถานะเป็นวัดราษฎร์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๓๐

พื้นที่และอาณาเขตของวัด

วัดจองคำมีพื้นที่ (ที่ตั้งวัดในปัจจุบัน) แบ่งออกเป็น ๒ แปลง คือ แปลงใหญ่ เป็นที่ตั้งของพุทธาวาสและสังฆาวาส มีอุโบสถ เจดีย์ วิหาร ศาลาการเปรียญ และกุฏิสงฆ์ มีลักษณะเป็นรูป ๑๐ เหลี่ยม แปลงเล็ก เป็นที่ตั้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรม มีลักษณะเป็นรูป ๖ เหลี่ยม โดยมีลำห้วยธรรมชาติดกั้นที่ดินทั้ง ๒ แปลงแยกจากกัน พื้นที่ดินของวัดที่เป็นเช่นนี้ เพราะมีผู้มีจิตศรัทธาได้ถวายที่ดินเพิ่มเติมใน พ.ศ. ๒๕๓๑ และในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ และทางวัดได้ซื้อที่ดินเพิ่มเติมเพื่อสร้างอาคารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้มีคณะผู้มีจิตศรัทธาได้ถวายที่ดินเพิ่มเติมบริเวณด้านทิศตะวันตกอีก ทำให้อาณาเขตของวัดได้ขยายกว้างขวางออกไป นอกจากนี้ วัดจองคำยังมีที่ธรณีสงฆ์ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของที่ตั้งวัดปัจจุบัน ซึ่งออกโฉนดเอกสารสิทธิครอบครองให้แก่วัดเป็นที่เรียบร้อยแล้ว (พิสิฐรัฐ โคตรสุโพธิ์, ๒๕๕๕ : ๓๒) มีอาณาเขตดังนี้

ทิศตะวันออก	ติดถนนพหลโยธิน
ทิศตะวันตก	ติดที่ดินเอกชนและทางสาธารณประโยชน์
ทิศเหนือ	ติดที่สถานีอนามัยบ้านหวด และที่ดินเอกชน
ทิศใต้	ติดที่ธรณีสงฆ์ของวัด

ประวัติการสร้างวัด

วัดจองคำ เริ่มสร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๖ โดยกลุ่มคหบดีชาวไทยใหญ่ ที่ทำงานในบริษัท บอมเบย์ พรานซ่า (Bombay Prasa Company) ซึ่งเป็นบริษัทของชาวอังกฤษที่เข้ามารับสัมปทาน ทำป่าไม้เขตในอำเภองาว ซึ่งเป็นแหล่งที่มีไม้สักทองที่อุดมสมบูรณ์แห่งหนึ่งของภาคเหนือ เมื่อคนเหล่านั้นห่างไกลจากถิ่นฐานเดิมมานาน จึงต้องการที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ จึงได้ร่วมมือกันสร้างวัดจองคำ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๖ ขึ้น เพื่อเป็นสถานที่ทำบุญและยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ โดยครั้งแรก สถานที่ที่สร้างวัดนั้นอยู่บนเนินเขาเตี้ย (ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของที่ตั้งวัดปัจจุบัน) เมื่อสร้างวัดเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว จึงได้ตั้งชื่อวัดว่า “จองคำ” และได้อาราธนา ครูบานันโท มาเป็นเจ้าอาวาสรูปแรก

ความหมายของชื่อวัด

คำว่า “จองคำ” เป็นภาษาไทยใหญ่ มาจากคำสองคำคือ จอง แปลว่า วัด (วิหาร อาราม) และ คำแปลว่า ทอง (สุวรรณ) เมื่อรวมกันเข้า แปลว่า วัดทองคำ (สุวรรณวิหาร สุวรรณาราม) ซึ่งมีความหมายว่า วัดที่สว่างามรุ่งเรืองดุจทองคำ และผู้สร้างเป็นผู้มั่งคั่งร่ำรวย และมีศรัทธาอย่างแรงกล้าในพระพุทธศาสนา ดุจทองคำแม้ผ่านกาลเวลาไป สักก็ไม่เศร้าหมอง ยังฉายรัศมีแวววาวดังเดิม

ย้ายที่ตั้งวัด

เนื่องจากบริเวณที่ตั้งเดิม เกิดการขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค ดังนั้น ในปี พ.ศ. ๒๔๔๘ คณะกรรมการและผู้มีศรัทธาจึงได้ประชุมตกลงย้ายวัดลงมาสร้างใหม่ ณ บริเวณสถานที่ตั้งสถานีอนามัยบ้านหวด ในปัจจุบัน

พ.ศ. ๒๔๗๒ พ่อเลี้ยงญาณะ พร้อมประชาชนผู้มีจิตศรัทธาได้ร่วมกันสร้างพระวิหารหลังใหญ่ศิลปะแบบไทยใหญ่ มีมุขและปราสาท ๕ หลัง ได้นิมนต์ ครูบาพระเยยะธัมโม มาเป็นเจ้าอาวาสรูปที่ ๒

พ.ศ. ๒๔๗๖ พ่อเลี้ยงพรหมมินทร์ พร้อมบุตรชาย (พ่อเลี้ยงองไก่อ) ได้สร้างพุทธเจดีย์ขึ้น มีเจดีย์องค์ใหญ่อยู่ตรงกลางฐาน และเจดีย์องค์เล็ก ๔ องค์ อยู่ตามทิศทั้ง ๔ (มุม) ใช้เวลาในการก่อสร้าง ๒ ปี

พ.ศ. ๒๔๘๐ พ่อเลี้ยงองไก่อ ได้สร้างศาลาการเปรียญขึ้น ๑ หลัง และในปีนั้นครูบาพระคันธมา ได้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส รูปที่ ๓

พ.ศ. ๒๕๑๗ พระวิหารหลังใหญ่ของวัดได้ถูกย้ายไปปลูกสร้างที่เมืองโบราณ บางปู สมุทรปราการ และต่อมาไม่นาน ครูบาพระคันธมา เจ้าอาวาสได้มรณภาพ

หลังจากนั้น วัดจองคำก็ได้กลายเป็นวัดร้าง มีพระสงฆ์จาริกมาจำวัดอยู่ชั่วคราว เป็นเวลา ๑-๒ เดือนเท่านั้น เมื่อไม่มีพระภิกษุมารักษาประจำ จึงทำให้เสนาสนะภายในวัดทรุดโทรมลงมาก บริเวณวัดก็ได้กลายเป็นที่เลี้ยงสัตว์ของประชาชนในท้องถิ่นนี้เรื่อยมา จนกระทั่งครูบาโอภาส โอภาโส (พระราชปริยัตโยดม) ได้รับนิมนต์มา

จำพรรษาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นต้นมา จึงได้มีการบูรณะพัฒนาวัดขึ้นใหม่

จากการบูรณะพัฒนาวัดอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้วัดจองคำ ได้รับความยกย่องจากกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (ปัจจุบัน สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม) ให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นอุทยานการศึกษา ในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างที่มีผลงานดีเด่น ในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดจองคำ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ประจำจังหวัดลำปาง แห่งที่ ๑ ในปีพ.ศ. ๒๕๕๒ และเป็นสถานที่ประกอบพิธีและตั้งเปรียญธรรม ๓ ประโยคของคณะสงฆ์หนเหนือ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ตามลำดับ

ประวัติและความเป็นมาของเจ้าอาวาส

นับตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๔๖ เมื่อเริ่มสร้างวัดจนถึงปัจจุบัน มีเจ้าอาวาสของวัดจองคำรวม ๔ รูป คือ

๑. ครูบานันโท	ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๔๖ - ๒๔๗๔
๒. ครูบาเยยะธรรมโม	ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๕ - ๒๔๗๖
๓. ครูบาคันธมา	ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๘๐ - ๒๕๑๗
๔. พระราชปริยัตโยดม
(โอภาส โอภาโส)	ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๔-ปัจจุบัน

นับจากครุบันันโทถึงครุบาคันธมา ไม่ปรากฏภูมิหลังและประวัติของท่านเหล่านั้นชัดเจน จวบจนกระทั่งครุบาโอภาส โอภาโส หรือพระราชปริยัตโยดม เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน จึงปรากฏหลักฐานประวัติและความเป็มา พระราชปริยัตโยดม เป็นผู้มืบทบาทอย่างสำคัญต่อวงการศึษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนาของไทย เปรียบประดุจผู้เปิดศักราชวงการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติวงการศึษาบาลีของไทย เมื่อศิษย์ของโรงเรียนรุ่นแรกสอบชั้นประโยค ป.ธ.๙ ได้มากที่สุดของประเทศ ถึง ๗ รูป จากจำนวน ๘ รูป ในปี ๒๕๔๕ และทุกรูปเป็นสามเณรทั้งสิ้น นอกจากนั้น การส่งสามเณรเข้าสอบบาลีสนามหลวงมีสามเณรสอบได้ทุกชั้นประโยครวมกัน คิดเป็นร้อยละที่มากที่สุดของประเทศอีกเช่นกัน นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นต้นมา และสามเณรเหล่านั้นเป็นสามเณรที่เริ่มเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของวัดจองคำ ตั้งแต่ประโยค ๑-๒ ทั้งสิ้นเช่นเดียวกัน ดังจะกล่าวถึงต่อไป

ความสำเร็จดังกล่าวนั้น จะเกิดขึ้นไม่ได้ หากไม่มีเจ้าอาวาส หรือเจ้าสำนักเรียนที่มีวิสัยทัศน์ มีอุตสาหะ มีเจตนาอันแน่วแน่และมุ่งมั่นสามารถหลอมรวมศรัทธาของสานุศิษย์ และพระภิกษุ สามเณรของวัดเพื่อการศึกษาอย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง เช่น พระราชปริยัตโยดม (โอภาส โอภาโส) รูปนี้

พระราชปริยัตโยดม (โอภาส โอภาโส) เกิดเมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๕ สอบได้นักธรรม ชั้นเอก ในปี ๒๕๓๗ เป็นผู้ที่ได้ชื่อว่า มีความ

แตกฉานด้านการศึกษาบาลีรูปหนึ่งของวงการคณะสงฆ์ไทย แม้ว่าจะไม่เคยเข้าสอบชั้นประโยคบาลีใดๆ มาก่อน แต่ด้วยการศึกษาพระไตรปิฎกด้วยตนเองอย่างลึกซึ้ง ทำให้อ่านและเขียนภาษาบาลีได้อย่างคล่องแคล่วและแตกฉาน และนำความรู้นั้นมาบริหารจัดการเรียนการสอนบาลีของโรงเรียนหรือสำนักเรียนอย่างเข้มข้น โดยได้จัดตั้งสำนักศาสนศึษา (แผนกธรรม และบาลี) ในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ บริหารจัดการศึษา จนผลการสอบของสามเณรผู้เรียนเพิ่มสูงขึ้นทุกปี จนกระทั่งได้รับแต่งตั้งจากแม่กองบาลีสนามหลวง โดยการอนุมัติของมหาเถรสมาคม ให้โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดจองคำ เป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ประจำจังหวัดลำปาง แห่งที่ ๑ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ และได้รับเกียรติประวัติจากมหาวิทยาลัยสงฆ์ของไทยทั้งสองแห่ง ถวายปริญญา กิตติมศักดิ์ให้อย่างภาคภูมิ กล่าวคือ ได้รับปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (พธ.ม.) สาขาการบริหารการศึษา จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ และปริญญาศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ศน.ด.) สาขาการบริหารการศึษา จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗

พระราชปริยัตโยดม (โอภาส โอภาโส) เริ่มเข้ามาจำพรรษาที่วัดจองคำ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๔ ขณะที่ยังเป็นวัดร้างสมัยนั้น ตามที่กล่าวมาแล้ว บุรณะพัฒนาวัดเรื่อยมาจนเจริญรุ่งเรืองและได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดจองคำ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ จนถึงปัจจุบัน

การบูรณะพัฒนาวัด : ความยากลำบากที่ประสบ

เมื่อครูบาโอภาส โอภาโส รับนิมนต์มาจำพรรษาที่วัดจองคำ(ร้าง) ขณะนั้น มีพื้นที่เพียง ๓ ไร่ สภาพกร้าง มีแต่ตอไม้และหญ้าขึ้นรก ปกคลุมบริเวณพื้นที่เป็นลุ่มเป็นดอน สิ่งปลูกสร้างเดิม ทั้งเจดีย์ และวิหารมีสภาพปรักหักพัง ยกเว้นพระพุทธรูปทั้งสมัยเชียงแสนและสมัยสุโขทัยหลายรูปที่ประดิษฐานอยู่ ยากที่พระสงฆ์รูปใหม่จะเข้าจำพรรษาได้ แต่ด้วยศรัทธาอันแรงกล้าและความมุ่งมั่นต่อการสืบทอดพระพุทธศาสนา ครูบาโอภาส โอภาโส จึงได้แผ้วถางพื้นที่ และเริ่มต้นการบูรณะเจดีย์ขึ้นก่อน ซึ่งเปรียบเหมือนหลักชัยของพระศาสนา แม้ว่ากุฏิเสนาสนะที่จำวัดจะผุพัง การขาดศรัทธาจากพุทธศาสนิกชนละแวกวัด ที่จะทำให้การสนับสนุน อีกทั้งไม่มีสานุศิษย์ที่จะช่วยสนองงานในเวลานั้น ความยากลำบากจึงเพิ่มเป็นทวีคูณ

อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางการขาดแคลนพุทธบริษัท กลับทำให้ครูบาโอภาส โอภาโส มีธรรมะที่แข็งแกร่ง เมื่อได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติธรรม สวดมนต์ภาวนาอย่างเข้มข้นและเป็นรูปธรรมมากขึ้น ควบคู่กับการจัดหาปัจจัยเพื่อการดำรงสมณะขึ้นเอง จากการปลูกมะพร้าว กล้าย และพืชผัก เช่น กระเทียม เป็นต้น เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายและการบูรณะพัฒนาวัด ในช่วงแรก โดยเริ่มจากการสร้างรั้ว เพื่อกำหนดขอบเขตของวัดให้ชัดเจนขึ้น และป้องกันสัตว์เข้ามาทำลายต้นไม้ จนกระทั่งญาติโยมเกิดศรัทธาเข้ามารับภาระค่าใช้จ่ายเสียเอง

ภายหลัง เมื่อสภาพพื้นที่ของวัดสะอาด และร่มรื่น รวมทั้งความมุ่งมั่นในการปฏิบัติธรรมและเผยแผ่ของครูบาโอภาส โอภาโส เป็นที่ปรากฏ ก็เริ่มมีศรัทธาสาธุชนเข้ามาและมากเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จึงได้มีการสร้างอุโบสถ ศาลา ซ่อมแซมกุฏิ เพื่อให้มีอาคารศาสนสถานสมบูรณ์ในการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาของวัด ศาสนสถานแต่ละหลังเป็นสถาปัตยกรรมที่สะท้อนเอกลักษณ์ของท้องถิ่นภาคเหนือ และอาณาจักรล้านนาดั้งเดิม ซึ่งล้วนกำเนิดจากภูมิปัญญาของพระราชปริยัติโยมทั้งสิ้น จากนั้น จึงได้มีการขอพระราชทานวิสุงคามสีมา ในปี พ.ศ. ๒๕๓๐

การจัดตั้งสำนักศาสนศึกษา : เจตนารมณ์ที่มุ่งมั่น

หลังจากบูรณะพัฒนาวัด จนมีสภาพที่เหมาะสมต่อการจำพรรษาของภิกษุ สามเณร และการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาของพุทธบริษัทค่อนข้างสมบูรณ์แล้ว พระราชปริยัติโยม (โอภาส โอภาโส) จึงเริ่มพิจารณาถึงเจตนารมณ์ดั้งเดิม ที่ต้องการสืบทอดพระพุทธศาสนา และสงเคราะห์แก่ญาติโยม ที่ตั้งไว้ ๓ แนวทาง กล่าวคือ

แนวทางที่ ๑ จัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม

แนวทางที่ ๒ จัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา

แนวทางที่ ๓ จัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

จากนั้นจึงได้พิจารณาว่า หากจะทำให้เจตนารมณ์นั้นประสบความสำเร็จ จำเป็นที่จะต้องเลือกทางใดทางหนึ่ง เพื่อสร้างความเป็นเลิศให้ได้ การดำเนินงานตามแนวทางที่ ๑ คือ การจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมนั้นเป็นไป

ได้ยาก เนื่องจากพุทธบริษัทและประชาชนในละแวกวัด ส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติธรรมเท่าที่ควร ประกอบกับมีวัดที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนอยู่ก่อนแล้ว และหากจะดำเนินตามแนวทางที่ ๒ คือ การจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา ก็มีความเป็นไปได้น้อยเช่นเดียวกัน เนื่องจากประชาชนยังมีความผูกพันกันสูงในครอบครัว สร้างแล้วอาจจะไม่มีคนมาอยู่อาศัย สุดท้ายจึงเลือกแนวทางที่ ๓ คือ การจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เนื่องจากมีความรู้ความชำนาญในด้านภาษาบาลีอยู่แล้ว

แต่การจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ก็มีใช้เรื่องง่าย เนื่องจากการหาพระภิกษุหรือครูผู้สอนทำได้ค่อนข้างยาก ต้องเสาะหาในท้องถิ่นอื่น อีกทั้งยังไม่มีทั้งอาคารเรียน และผู้เรียน มีแต่เจตนาที่จะตั้งสำนักเรียน ดังนั้น ในระยะแรก เมื่อไปติดต่อครูผู้สอนแต่ละท่าน จึงได้รับการปฏิเสธเรื่อยมา ภายหลังจึงเริ่มที่จะจัดสร้างอาคารเรียนก่อน โดยการปรึกษาและได้รับความร่วมมือจากนายสุนทร สาสิทธิ์ ศึกษานิเทศก์อำเภองาว สมัยนั้น และหาซื้อบ้านเก่า ราคา ๕๐,๐๐๐ บาท มาปลูกสร้างเป็นอาคารเรียนขึ้นก่อน ซึ่งแล้วเสร็จในเดือนมีนาคม ๒๕๓๗ จากนั้นจึงจัดหาพระผู้สอนจากในจังหวัดลำปาง ส่วนผู้เรียนได้จัดหาจากจังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดลำปาง นำมาบรรพชาเป็นสามเณรจำนวน ๘ รูป เริ่มเรียนตั้งแต่ประโยค ๑-๒ จนกระทั่งปัจจุบันสามเณร ๕ ใน ๘ รูปดังกล่าว สอบได้เปรียญ ๙ ประโยค ส่วนอีก ๓ รูป ได้ลาสิกขาไปแล้ว

ความตั้งใจเดิมของพระราชปริยัติโยดม ตั้งใจที่จะเปิดสอนเพียงชั้นประโยค ๖ แต่ด้วยการสนับสนุนและให้ข้อเสนอแนะจากสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ) และสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญญ์) แม่กองบาลีสนามหลวง เจ้าคณะภาค รวมทั้งเจ้าคณะจังหวัดลำปาง ต่างมีความเห็นว่า วัดจองคำสมควรที่จะผลิตผู้เรียนชั้นประโยค ๗-๙ ขึ้นเอง ด้วยศักยภาพและความพร้อมของเจ้าอาวาส ครูผู้สอน ภิกษุ สามเณรผู้เรียน และศรัทธาสาธุชนที่มีต่อพระราชปริยัติโยดม และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ดังนั้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดจองคำ โดยการบริหารจัดการของพระราชปริยัติโยดม จึงได้เปิดสอนชั้นประโยค ๗-๙ เรื่อยมาหลังจากผู้เรียนที่จบประโยค ๖ รุ่นแรก สอบผ่านบาลีสนามหลวง

เมื่อขยายชั้นเรียนเพิ่มขึ้น ภาระในการจัดหาครูผู้สอนในระดับที่สูงขึ้น ของเจ้าอาวาสก็มีเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ในระยะแรก ได้ขอความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่งนิสิตจบใหม่มาร่วมสอน แต่อยู่ได้ไม่นาน ครูผู้สอนก็ต้องย้ายไปที่อื่น เนื่องจากความห่างไกลและทุรกันดารของวัด ในสมัยนั้น รวมทั้งภาระของพระผู้สอนที่ต้องกลับไปปฏิบัติศาสนกิจ ณ วัดหรือสำนักเดิม จึงต้องมีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนครูเรื่อยมา จนกระทั่งปัจจุบันภาระการจัดหาครูผู้สอนจึงลดน้อยลง เนื่องจากมีผู้จบชั้นประโยค ป.ธ.๙ ของโรงเรียนเอง ซึ่งเจ้าอาวาสได้บรรจุให้เป็นครูผู้สอนในโรงเรียนอย่างน้อย ๑ ปี ตามข้อตกลงที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ เรียกได้ว่า

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดจองคำ ผลิตทั้งครูและนักเรียนขึ้นเอง ด้วยวิสัยทัศน์และความสามารถของเจ้าอาวาสรูปปัจจุบันอย่างแท้จริง

ดังนั้น จากสามเณรเพียง ๘ รูป ในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ จึงเพิ่มขึ้นเป็น ๑๓๙ รูปในปี ๒๕๔๗ และมีการเรียนการสอนทุกชั้นประโยค นับตั้งแต่ ประโยค ๑-๒ จนถึงประโยค ๙ ดังจะได้กล่าวถึงรายละเอียดในบทต่อไป

การจัดหาผู้เรียน : เป็นเรื่องทีล่ำบากเช่นเดียวกัน

ภาระการสรรหาครูที่ว่ายากลำบาก แต่การสรรหาผู้เรียนยิ่งมีความยากลำบากกว่า ทั้งนี้ เพราะปัจจุบันมีผู้บวชเรียนค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะการบรรพชาเป็นสามเณรของบุตรหลานในท้องถิ่น และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมีการออกพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.๒๕๔๕ ขึ้นที่กำหนดให้ผู้เรียนต้องเข้าเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่อายุย่างเข้าปีที่เจ็ดจนถึงย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่เด็กที่สอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับแล้ว ซึ่งหมายถึงผู้เรียนต้องเรียนการศึกษาภาคบังคับเพิ่มขึ้นจากเดิม จากหกปีเป็นเก้าปี ส่งผลให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ต้องส่งบุตรหลานเข้าเรียนในระบบโรงเรียนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และเกิดความกลัวที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การให้บุตรหลานบรรพชาเป็นสามเณรจึงลดน้อยลงไปอีก เพราะการเข้าเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ผู้เรียนต้องเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ แต่ด้วยเจตนาที่มุ่งมั่นในอันที่จะสืบทอดศาสนทายาทที่มุ่งมั่นด้วยการศึกษาพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะแผนกบาลี พระราชปริยัติโยดมจึงต้องส่งพระภิกษุ สามเณร ไป

สรรหานักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาที่หก เพื่อมาบรรพชาเป็นสามเณรจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นท้องถิ่นเดิมของสามเณรรุ่นพี่ โดยเฉพาะจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งมีระยะทางห่างจากวัดจองคำถึง ๘๐๐ กิโลเมตรตามที่กล่าวมา

การไปสรรหาผู้เรียน กระทำโดยสามเณรรุ่นพี่ที่ประสบผลสำเร็จชั้นประโยคสูง ๆ จะเดินทางไปแนะแนวตามสถานศึกษา การพบปะกำนันผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้ปกครองที่รู้จักสามเณรเหล่านั้นอยู่ก่อนแล้ว และรับรู้ถึงปัญหาและความเจริญก้าวหน้าจากการศึกษาเล่าเรียนพระศาสนา จนกระทั่งผู้ปกครองและผู้เรียนเห็นความสำคัญ บรรพชาเป็นสามเณร โดยการจัดบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน และนำผู้ปกครองให้มาทราบวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของสามเณรผู้เรียน ในแต่ละปี พระราชปริยัติโยดม จึงต้องส่งสามเณรรุ่นพี่ไปสรรหาสามเณรรุ่นน้องในท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดใกล้เคียง เพื่อมาศึกษาเล่าเรียนบาลีอย่างต่อเนื่องทุกปี

นอกจากจะสรรหาผู้เรียนจากท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือดังกล่าวแล้ว พระราชปริยัติโยดม ยังเข้าใจถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ผู้เรียนผูกพันและดำรงอยู่ โดยเฉพาะการฉันภัตตาหารท้องถิ่น เพื่อไม่ให้เกิดความแปลกแยกและเกิดการปรับตัวมากนักของเยาวชนที่เป็นสามเณรดังกล่าว โดยคิดว่าหากท้องถิ่นก็ทำให้สวมองเจริญเต็มที่ เพื่อการศึกษาเล่าเรียน จึงได้จัดหาแม่ครัวทำอาหารท้องถิ่นมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนืออีกด้วย

นับได้ว่า พระราชปริยัติโยดม เป็นผู้วิสัยทัศน์และความรู้ความสามารถในการพยายามที่จะจัดหาและอำนวยความสะดวกทั้งครูและนักเรียน เพื่อให้การสืบทอดการพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะการศึกษาบาลีให้คงอยู่จากชนรุ่นหนึ่งไปสู่นรุ่นหนึ่ง อย่างไม่ยอมดับสูญอย่างแท้จริง

การจัดหาเงินทุนเพื่อสนับสนุนการศึกษา : ภาระหลักของเจ้าอาวาสเพียงรูปเดียว

นอกจากภาระในการจัดหาครูและนักเรียนแล้ว ภาระที่สำคัญและเป็นภาระหลักของเจ้าอาวาสก็คือ การระดมศรัทธาจากญาติโยมเข้ามาสนับสนุนเงินทุนในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของวัด เรียกได้ว่า ภาระในการเรียนการสอนเป็นของผู้เรียนและครู ภาระในการหาเงินทุนและการบริหารจัดการเป็นของเจ้าสำนักหรือเจ้าอาวาสซึ่งมีทั้งค่าภัตตาหารค่าสงฆ์จิ๋ว ค่าตำราเรียน ค่าวัสดุอุปกรณ์การสอน ค่าจ้างครูผู้สอน เงินทุนผู้เรียน ค่าจ้างคนงานทำภัตตาหาร การดูแลอาคารสถานที่ และเงินทุนอื่นๆ ที่ต้องใช้ในการจัดการศึกษาทั้งหมด โดยเฉพาะค่าภัตตาหารในแต่ละวัน มีค่าใช้จ่ายถึง ๒,๐๐๐ บาท/วัน หรือปีละประมาณ ๗๓๐,๐๐๐ บาท ค่าเงินเดือนครูผู้สอนปีละประมาณ ๖๐๐,๐๐๐-๗๐๐,๐๐๐ บาท ทุนการศึกษาและทุนสนับสนุนผลการสอบประโยคได้ปีละประมาณ ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท และยังไม่นับค่าใช้จ่ายอื่นๆ ซึ่งมีอีกเป็นจำนวนมาก เป็นความสามารถของเจ้าอาวาสที่เรียกศรัทธาจากญาติโยมเข้ามาบริจาค ด้วยปฏิบัติทาและความมีเมตตาธรรมของ

พระราชปริยัติโยดมทั้งสิ้น ที่แผ่ไปยังพุทธศาสนิกชนที่ทุกข์ร้อน ผู้ใดที่เดือดร้อนเข้ามาปรึกษาธรรมแก่พระราชปริยัติโยดม พระราชปริยัติโยดมจะแผ่เมตตาและให้ธรรมะจนกระทั่งพุทธศาสนิกชนเหล่านั้นคลายทุกข์ไม่ว่าจะเป็นชาวไทยหรือชาวต่างประเทศ เมื่อประสบผลสำเร็จในกิจการอันเกิดจากการแก้ปัญหาด้วยธรรมะ ก็จะกลับมาบริจาคและสนับสนุนการศึกษาของวัด จนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในแต่ละปี โดยที่พระราชปริยัติโยดม ไม่เคยเอ่ยปากขอบริจาคแต่ประการใด เรียกได้ว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดจงคำ ไม่เคยประสบปัญหาด้านเงินทุนการศึกษาเลย และเมื่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเป็นที่ปรากฏ ศรัทธาสาธุชนก็หลั่งไหลเข้ามาสนับสนุนเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ เป็นเพราะความสามารถและเมตตาธรรมของเจ้าอาวาสหรือพระราชปริยัติโยดมอย่างแท้จริง

นับจากปี พ.ศ.๒๕๔๔-๒๕๔๖ พระราชปริยัติโยดม ได้จัดหาทุนการศึกษา ให้กับภิกษุสามเณรของวัด และสนับสนุนทุนการศึกษาแก่โรงเรียนอื่นในเขตจังหวัดลำปาง รวมทั้งสิ้น ๓,๗๔๐,๕๐๐ บาท (สามล้านเจ็ดแสนสี่หมื่นห้าร้อยบาทถ้วน) แยกเป็นปี พ.ศ. ๒๕๔๔ จำนวน ๑๗๕,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนเจ็ดหมื่นห้าพันบาทถ้วน) ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ จำนวน ๑,๘๐๕,๐๐๐ บาท (หนึ่งล้านแปดแสนห้าพันบาทถ้วน) และปี พ.ศ. ๒๕๔๖ จำนวน ๑,๒๓๘,๕๐๐ บาท (หนึ่งล้านสองแสนสามหมื่นแปดพันห้าร้อยบาทถ้วน)

นอกจากเงินทุนด้านการศึกษาที่ให้แก่วัดสามเณร และเด็กยากจนในโรงเรียนต่างๆ แล้ว พระราชปริยัติโยดม ยังได้สนับสนุนแก่ประชาชน วัด และหน่วยงานราชการต่างๆ ทำการบริจาคเครื่องกันหนาว ข้าวสาร อาหารแห้ง การสมทบทุนการบรรพชาสามเณรฤดูร้อน การสร้างอาคารศาสนสถานและเสนาสนะของวัดต่างๆ การถวายกองทุนค่ารักษาพยาบาลแก่พระภิกษุสงฆ์ การสนับสนุนการสร้างอาคารและกำแพงโรงเรียนประถมศึกษา เหล่านี้เป็นต้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๔๖ เป็นเงินทั้งสิ้น ๓,๗๘๑,๙๗๓ บาท (สามล้านเจ็ดแสนแปดหมื่นหนึ่งพันเก้าร้อยเจ็ดสิบสามบาทถ้วน) แยกเป็น ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ จำนวน ๖๓๖,๐๐๐ บาท (หกแสนสามหมื่นหกพันบาทถ้วน) ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ จำนวน ๖๕๒,๐๐๐ บาท (หกแสนห้าหมื่นสองพันบาทถ้วน) ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ จำนวน ๑,๕๖๑,๒๕๐ บาท (หนึ่งล้านห้าแสนหกหมื่นหนึ่งพันสองร้อยห้าสิบบาทถ้วน) และปี พ.ศ. ๒๕๔๖ จำนวน ๘๘๔,๗๕๐ บาท (แปดแสนแปดหมื่นสี่พันเจ็ดร้อยห้าสิบบาทถ้วน)

จะเห็นได้ว่า การจัดหาเงินทุนเพื่อสนับสนุนการศึกษา เป็นภาระหลักของเจ้าอาวาสแต่เพียงผู้เดียว ที่สร้างศรัทธาให้เกิดแก่สาธุชนหรือพุทธบริษัทอย่างยากที่เจ้าอาวาสวัดอื่นๆ จะทำได้เฉกเช่น พระราชปริยัติโยดม พระอัจฉริยะรูปนี้ และไม่เพียงแต่เฉพาะการสนับสนุนการศึกษาภายในวัดเท่านั้น แต่พระราชปริยัติโยดม ยังมีเมตตาธรรมเพื่อแผ่ไปยังวัด หน่วยงาน สถานศึกษาอื่นๆ และประชาชนทั่วไป ถือเป็น การสาธารณสงเคราะห์ตามบทบาทภารกิจของคณะสงฆ์อีกด้วย

ผลสำเร็จของงาน : ความภาคภูมิใจและรางวัลที่ได้รับ

ด้วยผลงานการศึกษาและบูรณะพัฒนาวัดที่โดดเด่น ส่งผลให้ พระราชปริยัติโยดม ได้รับเกียรติคุณยกย่อง จากคณะสงฆ์ และหน่วยงานราชการ โดยลำดับดังนี้

- พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นเจ้าอาวาสวัดจองคำ
- พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้รับพระราชทานแต่งตั้งให้เป็นพระครูสัญญาบัตร เจ้าอาวาสวัดราษฎร์ชั้นโท ในราชทินนามที่ “พระครูอาทรปชาภิจ”
- พ.ศ. ๒๕๓๗ ก่อตั้งสำนักศาสนศึกษาวัดจองคำ และมูลนิธิอาทรปชาภิจอุปถัมภ์
- พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระครูสัญญาบัตร เจ้าอาวาสวัดราษฎร์ ชั้นเอก ในราชทินนามเดิม
- พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นประธาน หน่วยอบรมประชาชนประจำ ตำบลบ้านหวด
- พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้รับเสมาธรรมจักร ด้านการส่งเสริมการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกบาลี จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้รับพระราชทานแต่งตั้งสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะ ชั้นสามัญ ในราชทินนามที่ “พระปริยัติสุนทร”
- พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้รับปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (พธ.ม.) สาขาการบริหารการศึกษา

- จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นเจ้าคณะตำบลหลวงเหนือ - แม่ตึบ
- พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้รับรางวัลผู้มีผลงานดีเด่น
มูลนิธิสमान-คุณหญิงเบญจา แสงมลิ
สาขาพระสงฆ์ จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี
- พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นพระอุปัชฌาย์
- พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดลำปาง
- พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้รับปริญญาศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
(ศน.ด.) สาขาบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้รับพุดมหาอาทิจมยุรวชิณีและโล่เชิดชูเกียรติ
สำนักเรียนบาลีดีเด่นที่มีนักศึกษาสอบผ่านได้
เปอร์เซ็นต์มากเป็นอันดับ ๑ ของประเทศ
ประจำปีการศึกษา ๒๕๔๖ จากวัดพระธรรมกาย
จังหวัดปทุมธานี
- พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้รับพระราชทานแต่งตั้งสมณศักดิ์ เป็นพระราช
คณะชั้นราชในราชทินนามที่ “พระราชปริยัติโยดม”

รางวัลที่พระราชปริยัติโยดมได้รับนั้นเป็นน้ำทิพย์ชโลมใจของเหล่า
พระภิกษุ สามเณร ครู อาจารย์และโรงเรียนพระปริยัติธรรมของวัด ที่
จะเป็นพลังหนุนนำให้เจตนารมณ์การสืบทอดพระพุทธศาสนามีเพิ่มมาก
ขึ้น แต่ก็มีได้มากไปกว่าความภาคภูมิใจที่พระราชปริยัติโยดมได้รับ จาก
การที่ พระภิกษุ สามเณรในวัดที่เปรียบเสมือน “บุตร” ประสบความสำเร็จ
ในการศึกษาเล่าเรียน และน้อมนำวิชาการความรู้นั้น มาเสริมสร้าง
คุณประโยชน์ต่อวงการพระพุทธศาสนา ประเทศชาติและประชาชน ให้
ดำรงอยู่อย่างยั่งยืนและร่มเย็นเป็นสุขสืบไป

วัดทองคำ อ.งาว จ.ลำปาง

วัดทองคำ อ.งาว จ.ลำปาง

ความภาคภูมิใจ
สามเณรที่จบประโยค ๙ รุ่นแรก

บทที่ ๒

การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของวัดจองคำ

วัดจองคำ จัดการศึกษาศาสนาหรือศาสนศึกษา ๒ ประเภท คือ การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เริ่มจัดตั้งสำนักศาสนศึกษาที่ประกอบไปด้วยการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลี ทั้ง ๒ ประเภท ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๗ โดยมีวัตถุประสงค์การจัดตั้ง ดังนี้

๑. เพื่อรักษาพระธรรมวินัย คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าให้มีความบริสุทธิ์
๒. เพื่อรักษาและสืบต่อภาษาบาลีซึ่งเป็นภาษาที่จารึกพระไตรปิฎก
๓. เพื่อส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณร มีความรู้ความเข้าใจในภาษาบาลี และสามารถนำหลักธรรมจากพระไตรปิฎกมาเผยแผ่อบรมสั่งสอนแก่พุทธศาสนิกชน
๔. เพื่อพัฒนาการศึกษาของพระภิกษุสามเณรทางด้านภาษาศาสตร์ให้ดียิ่งขึ้น

ดังจะกล่าวถึงรายละเอียดแต่ละประเด็น ดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ

แม้ว่าพระราชปริยัติโยดม จะมีความรู้สามัญเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ และมีความรู้ทางธรรมเพียงนักธรรมเอก การศึกษาบาลีจากพระไตรปิฎกด้วยตนเอง และมีเคยปรากฏว่า ท่านมีความรู้ทางการบริหารจัดการศึกษามาก่อน แต่ก็สามารถบริหารจัดการศึกษาจนได้รับการถวายปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และปริญญามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ก็เป็นเครื่องประกันถึงความสามารถทางการบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของวัดจองคำได้อย่างชัดเจน พระราชปริยัติโยดมได้ใช้ยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการที่สำคัญในการบริหารจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ ดังนี้

๑.๑ การออกกฎระเบียบ กฎระเบียบ เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะการบริหารจัดการศึกษาที่มีความสลับซับซ้อน และยากลำบาก อย่างการบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ด้วยวิสัยทัศน์ของพระราชปริยัติโยดมเมื่อมีการจัดตั้งสำนักศาสนศึกษาขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๗ สิ่งแรกที่ต้องดำเนินการคือ การออกระเบียบการบริหารวัดจองคำ พุทธศักราช ๒๕๓๗ การประกาศสำนักศาสนศึกษาวัดจองคำ เรื่อง ระเบียบปฏิบัติสำนักศาสนศึกษา พ.ศ. ๒๕๓๗ โดยมีองค์ประกอบสำคัญเป็นแนวทางการดำเนินงานดังนี้

๑.๑.๑ ระเบียบการบริหารวัดจองคำ พุทธศักราช ๒๕๓๗
ประกอบด้วย บททั่วไป ภารกิจของฝ่ายการปกครอง ฝ่ายการศึกษา ฝ่ายการเผยแผ่ คณะกรรมการบริหาร มี ๓ คณะ ประกอบด้วย คณะกรรมการวัด คณะกรรมการภายในฝ่ายสงฆ์ และคณะกรรมการมูลนิธิอาทรประชากิจอุปถัมภ์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่ออุปถัมภ์ภารกิจของวัด

ฝ่ายการปกครอง กำหนดหน้าที่และองค์ประกอบของคณะกรรมการฝ่ายปกครอง และคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ที่กำหนดขึ้นตามความเหมาะสม การรับพระภิกษุสามเณรและศิษย์วัด เสนาสนะ กิจวัตร และการนุ่งห่ม

ฝ่ายการศึกษา กำหนดหน้าที่และองค์ประกอบของคณะกรรมการฝ่ายการศึกษา ครูใหญ่ และครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลี นิตยภัตสำหรับครูผู้สอนพระปริยัติธรรม ข้อปฏิบัติสำหรับนักเรียน การกำหนดให้มีทุนการศึกษา เพื่อสนับสนุนแก่พระภิกษุสามเณร ผู้ศึกษาพระปริยัติธรรม และสอบไล่ได้ในสำนักเรียนวัดจองคำทุกรูป

ฝ่ายเผยแผ่ กำหนดหน้าที่และองค์ประกอบของคณะกรรมการฝ่ายเผยแผ่ การฝึก พระภิกษุสามเณรแสดงธรรมเทศนา วิธีการเผยแผ่ทั้งในและนอกวัด การจัดพิมพ์หนังสือ จุลสาร วารสาร การอบรมวิปัสสนากรรมฐาน และการเผยแผ่ด้วยวิธีต่างๆ รวมทั้งการกำหนดให้มีแผนการฝึกอบรมวิปัสสนากรรมฐาน

ฝ่ายสาธารณูปการ กำหนดหน้าที่และองค์ประกอบของคณะกรรมการฝ่ายสาธารณูปการ การกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่มีคฤเทศก์ เจ้าหน้าที่รักษาความสะอาด เจ้าหน้าที่ดูแลศาสนสถาน โบสถ์ วิหาร ศาลา การเปรียญ ยานพาหนะ เป็นต้น

รวมทั้ง กำหนดแนวทางการประชุม และกำหนดโทษ เหล่านี้เป็นต้น

๑.๑.๒ ประกาศสำนักศาสนศึกษาวัดจองคำ เรื่อง ระเบียบปฏิบัติสำนักศาสนศึกษา พ.ศ. ๒๕๓๗ ประกอบไปด้วย ระเบียบเกี่ยวกับจัดระเบียบเกี่ยวกับการศึกษา ระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในห้องเรียน ระเบียบเกี่ยวกับกิจวัตร ระเบียบเกี่ยวกับการนุ่งห่ม ระเบียบเกี่ยวกับครู และระเบียบเกี่ยวกับทุนการศึกษาและสิทธิพิเศษ ตัวอย่างเช่น

ระเบียบเกี่ยวกับการศึกษา

(๑) สำนักศาสนศึกษาวัดจองคำ ให้เปิดเรียนบาลีทุกชั้น ตั้งแต่วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ของทุกปี

(๒) ให้หยุดเรียนเฉพาะวันพระกับวันอาทิตย์หรือวันสำคัญอื่น ๆ ตามคำสั่งของเจ้าสำนัก เพื่อช่วยทำกิจบางอย่าง

(๓) ให้ขึ้นเรียน ๒ ภาค คือ ภาคเช้าตั้งแต่เวลา ๐๘.๓๐ น. ถึง ๑๐.๓๐ น. และภาคบ่ายเวลา ๑๔.๐๐ ถึงเวลา ๑๖.๓๐ น. รวมวันหนึ่งเท่ากับ ๕ ชั่วโมง หรืออาจมีการสอนเสริมพิเศษแล้วแต่กรณี

(๔) ให้เปิดเรียนนักธรรมทุกชั้น หลังจากเข้าพรรษาไปแล้ว ตั้งแต่วันแรม ๔ ค่ำ เดือน ๘ ของทุกปี จนถึงสอบธรรมสนามหลวงวันวันพระและวันอาทิตย์

(๕) ให้ปิดเรียนทุกชั้นก่อนเข้าพรรษาเป็นเวลา ๕ วัน เพื่อช่วยกันทำกิจต่างๆ ภายในวัดเนื่องในเทศกาลวันเข้าพรรษา

(๖) เมื่อมีความจำเป็นบางอย่างครูผู้สอนในชั้นนั้นๆ อาจจะสามารถเปลี่ยนแปลงเวลาสอนในช่วงใดช่วงหนึ่งได้ แต่รวมแล้วต้องมีเวลาเรียน ๕ ชั่วโมง ต่อวัน

(๗) ในการขึ้นเรียนในแต่ละวันและแต่ละภาคให้ตีระฆังก่อนเรียนจริง ๑๐ นาที นอกจากนั้น ยังมีการกำหนดให้นักเรียนทุกประโยคดูหนังสือทั้งภาคเช้า ภาคบ่าย และภาคค่ำ กล่าวคือ

ภาคเช้า นักเรียนประโยค ๑-๒ ถึงประโยค ป.ธ.๙ ทุกรูปดูหนังสือก่อนเข้าห้องเรียนภายในที่พัก จนถึงเวลา ๐๘.๐๐ น. ทุกวันก่อนเข้าเรียน

ภาคบ่าย นักเรียนประโยค ๑-๒ และประโยค ป.ธ.๓ ทุกรูปดูหนังสือบริเวณหน้ากุฏิเจ้าอาวาส นักเรียนประโยค ป.ธ.๔ ถึง ป.ธ.๙ ดูหนังสือภายในที่พักหรือภายในห้องเรียน หลังฉันภัตตาหารเพล ก่อนเข้าเรียนภาคบ่าย

ภาคค่ำ นักเรียนประโยค ๑-๒ และประโยค ป.ธ.๓ ท่องบาลี ไวยากรณ์ ตั้งแต่ เวลา ๑๘.๓๐ น.- ๑๙.๓๐ น. บริเวณหน้ากุฏิเจ้าอาวาส เวลา ๑๙.๓๐ น.-๒๒.๐๐ น. นักเรียนทุกประโยคดูหนังสือภายในห้องเรียน โดยมีอาจารย์ประจำชั้นควบคุมดูแล

จากการสังเกตการเรียนการสอน ตามภารกิจประจำวันของผู้เรียนพบว่า กิจกรรมการเข้าเรียนและการดูหนังสือ เป็นไปตามระเบียบที่วัด

กำหนดขึ้นอย่างเคร่งครัด สะท้อนให้เห็นถึงควมมีวินัยในการบริหารจัดการของเจ้าอาวาส ครูผู้สอน และนักเรียน ที่เข้มข้น จนนำไปสู่ผลสำเร็จในการเรียนการสอนที่ปรากฏ

๑.๒ การสรรหาและพัฒนาครู

การสรรหาครู

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดจองคำ ได้สรรหาครูผู้สอน โดยนิมนต์พระนิสิต/นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยแห่งคณะสงฆ์ไทย เพื่อเป็นครูผู้สอน โดยมีคุณสมบัติ เปรียญธรรม ๖ ประโยคขึ้นไป และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี-โท จากมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง ๒ แห่ง

ภายหลังเมื่อโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดจองคำ มีผู้เรียนสอบได้ประโยค ป.ธ.๙ ของตนเองแล้ว จึงได้ให้พระภิกษุสามเณรผู้นั้น บรรจุเป็นครูผู้สอนของโรงเรียนด้วย

นอกจากนั้น วัดจองคำ ยังได้มีการพัฒนาครูด้วยการจัดส่งไปอบรมและศึกษาต่อในระดับปริญญาโท และเอก โดยทุนของเจ้าอาวาสอีกด้วย

หน้าที่ครูผู้สอน

สำหรับหน้าที่ของครูผู้สอน ได้กำหนดไว้ชัดเจน คือ

(๑) ด้านการสอนและการค้นคว้า ครูผู้สอนจะต้องมีความตั้งใจ มีความขยัน และมีความรับผิดชอบในหน้าที่การสอน ตลอดจน

การศึกษาค้นคว้าตำราทางวิชาการเกี่ยวกับการเรียนการสอนด้านภาษาบาลีอย่างสม่ำเสมอ

(๒) ด้านการบริหารและการปกครอง ครูผู้สอนต้องรับผิดชอบดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยของนักเรียน ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ภายในวัด โดยไม่คำนึงถึงความเหนื่อยยากและประโยชน์ส่วนตน อบรมสั่งสอนด้วยหวังความเจริญก้าวหน้าของเหล่าศิษย์เป็นสำคัญ

เรียกได้ว่า วัดจองคำมีการผลิตและพัฒนาครูด้วยตัวเอง และมีการสรรหาจากสถาบันอื่นบางส่วน

การพัฒนาครู

มิเพียงแต่การแสวงหาครูผู้สอนเท่านั้น แต่การพัฒนาครูและธำรงรักษาไว้ก็เป็นเรื่องสำคัญ ด้วยวิสัยทัศน์ของเจ้าสำนักหรือเจ้าอาวาส สำนักเรียนวัดจองคำ จึงได้มีการจัดส่งพระภิกษุหรือครู ผู้สอน ไปอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามสำนักต่างๆ รวมทั้งการส่งให้ไปศึกษาต่อในระดับปริญญาโท และวางแผนส่งเรียนในระดับปริญญาเอกในอนาคต ทั้งในและต่างประเทศ โดยทุนของเจ้าอาวาสทั้งสิ้น หากเป็นการเรียนในประเทศ จัดส่งเรียนในมหาวิทยาลัยสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งอยู่ใกล้ที่สุด จะมีการจัดรถรับส่ง ถวายค่าภัตตาหารและค่าใช้จ่ายรายวัน ค่าเล่าเรียน ค่าวัสดุอุปกรณ์ทุกประเภท โดยผู้รับทุนไม่ต้องออกค่าใช้จ่ายด้วยตนเอง แต่ประการใด เพียงต้องการให้พระภิกษุหรือครูผู้สอนรูปนั้นๆ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน และนำความรู้มาถ่ายทอดและพัฒนาผู้เรียน หรือหากว่า ลึกจากสมณเพศ ก็สามารถนำความรู้ขึ้นไปพัฒนาวิชาชีพ และดำรงชีวิต

ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกื้อหนุนพัฒนาประเทศได้อีกทางหนึ่ง

ปัจจุบัน วัดจองคำได้ส่งพระภิกษุและครูผู้สอนที่เป็นฆราวาสเรียนต่อในระดับปริญญาโท จำนวน ๔ รูป

๑.๓ การสรรหานักเรียน

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดจองคำ ได้สรรหาผู้เรียนทุกปีการศึกษา โดยการจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ณ วัดศรีโพธิ์ทอง บ้านหนองบัว ตำบลช้างเผือก อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด หลังจากการสอบบาลีสนามหลวงครั้งที่ ๒ เสร็จแล้ว โดยจัดสามเณรเปรียญชุดหนึ่ง เป็นต้น ไปแสวงหาเยาวชนในเขตอำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอพนมไพร อำเภออาจสามารถ และอำเภอใกล้เคียงมาเข้ารับการบรรพชา ผู้สมัครเรียนต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

- (๑) มีอายุไม่เกิน ๑๕ ปี
- (๒) มีความสมัครใจบรรพชา
- (๓) มีความตั้งใจจริงและขยันหมั่นเพียรในการศึกษา
- (๔) พ่อ แม่ หรือผู้ปกครองต้องเห็นชอบและสมัครใจที่จะส่งบุตรหลานของตน เข้ารับการบรรพชา

โดยวัดจองคำเป็นผู้อุปถัมภ์ค่าใช้จ่ายในการบรรพชาทั้งหมด เมื่อบรรพชา เป็นสามเณรและทำการฝึกอบรมในช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้ว จึงนำสามเณรเหล่านั้นมาเข้ารับการศึกษาต่อ ณ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดจองคำ ต่อไป

หน้าที่ของนักเรียน

เมื่อเข้าเป็นนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดจองคำ แล้วผู้เรียนจะต้องมีความตั้งใจพากเพียรพยายาม ในการศึกษาเล่าเรียนอย่างเต็มที่ โดยไม่คำนึงถึงความเหนื่อยยาก หรืออุปสรรคข้อขัดข้องใดๆ ต้องปฏิบัติตามกฏระเบียบ ดังนี้

(๑) การปฏิบัติตนในเวลาเรียน

- ต้องเข้าเรียนตามกำหนดการ ทุกวัน (เว้นอาพาธที่ได้รับ การรับรองจากอาจารย์สอน และเจ้าสำนัก)
- ต้องเข้าห้องเรียนก่อนอาจารย์ เมื่ออาจารย์เข้าแล้ว ห้ามมิให้นักเรียน เข้าช้ากว่าอาจารย์เกิน ๑๕ นาที ยกเว้นกรณีพิเศษบางอย่าง
- ต้องช่วยกันทำความสะอาดห้องเรียนของตนทุกวัน และรักษาโต๊ะ เก้าอี้ ตลอดจนอุปกรณ์การเรียนการสอนทุกชนิด
- ต้องให้ความเคารพอาจารย์ ห้ามมิให้แสดงอาการใด ๆ อัน ส่อแสดง ความไม่เคารพอาจารย์และสถานที่
- ต้องหมั่นตรวจรดอกให้เรียบร้อย ก่อนเข้าห้องเรียนทุกครั้ง นักเรียนชั้นประโยค ๑-๒-ป.๓-๔ ต้องติดบัตรประจำตัว ทุกวัน

(๒) การทำกิจวัตร

- ต้องเอาใจใส่ต่อกิจวัตรทุกอย่าง ตามกฏระเบียบของ สำนักฯ เช่น การทำวัตรสวดมนต์ การรับฟังโอวาทของ เจ้าสำนักฯ เป็นต้น

- ต้องขยันดูหนังสือตามที่อาจารย์กำหนดในแต่ละวัน ทั้งในเวลาเรียน และนอกเวลาเรียน อย่างสม่ำเสมอ
- ต้องช่วยกันรักษาความสะอาดภายในที่พักของตน และภายในวัด

๑.๔ การหาทุนสนับสนุน

หลังจากโรงเรียนได้รับการแต่งตั้งให้เป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ประจำจังหวัดลำปาง (แห่งที่ ๑) วัดจองคำ แล้ว โรงเรียนได้รับจัดสรรงบประมาณ ปีละประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ บาท (สองแสนบาทถ้วน) แต่งบประมาณดังกล่าวก็ไม่เพียงพอต่อการจัดการศึกษาของวัด จำเป็นที่จะต้องจัดหาและรับบริจาคจากพุทธศาสนิกชน ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ภาระการจัดหาทุนสนับสนุนเป็นภาระของเจ้าอาวาส หรือพระราชาปริยัติโยดม ซึ่งเป็นเจ้าสำนัก ที่ใช้วิธีการเผยแพร่เมตตาธรรมแก่พุทธศาสนิกชน และปฏิบัติให้เห็น จากการจัดการศึกษาด้วยความตั้งใจมั่น และศรัทธาอันแรงกล้า ส่งผลให้พุทธศาสนิกชนหลังไหลมาให้การสนับสนุน

นอกจากเงินทุนที่เป็นค่าใช้จ่ายด้านภัตตาหาร อุปกรณ์การเรียนการสอน เงินเดือนครู ค่าดำเนินการจัดสอบธรรม-บาลีสนามหลวง ค่าใช้จ่ายอื่นๆ แล้ว โรงเรียนยังจัดให้มีทุนสนับสนุนการศึกษาของนักเรียน ทั้งที่เป็นทุนระหว่างเรียน และทุนเมื่อสอบชั้นประโยคต่างๆได้ โดยเฉพาะนักเรียนที่สอบได้อันดับที่ ๑, ๒ และ ๓ แยกเป็นการสอบในการ

อบรมบาลีก่อนการสอบบาลีสนามวัด การสอบผ่านบาลีสนามหลวง และการศึกษาต่อทางโลก ดังนี้

(๑) ทุนการสอบในการอบรมบาลีก่อนสอบ

นักเรียนที่มีผลการเรียนดี ทำแบบทดสอบได้คะแนน ๓ ให้^(๑) ตลอดการอบรม

ประโยค ๑-๒	ตลอดอบรม ๓ ให้	ทุนการศึกษา	๔๐๐ บาท
ประโยค ป.ธ.๓	ตลอดอบรม ๓ ให้	ทุนการศึกษา	๖๐๐ บาท
ประโยค ป.ธ.๔	ตลอดอบรม ๓ ให้	ทุนการศึกษา	๘๐๐ บาท
ประโยค ป.ธ.๕	ตลอดอบรม ๓ ให้	ทุนการศึกษา	๑,๐๐๐ บาท
ประโยค ป.ธ.๖	ตลอดอบรม ๓ ให้	ทุนการศึกษา	๑,๒๐๐ บาท
ประโยค ป.ธ.๗	ตลอดอบรม ๓ ให้	ทุนการศึกษา	๑,๕๐๐ บาท
ประโยค ป.ธ.๘	ตลอดอบรม ๓ ให้	ทุนการศึกษา	๒,๐๐๐ บาท
ประโยค ป.ธ.๙	ตลอดอบรม ๓ ให้	ทุนการศึกษา	๔,๐๐๐ บาท

(๒) ทุนการสอบบาลีสนามวัด

นักเรียนที่สอบผ่านสนามวัด จะได้รับทุนการศึกษา ดังนี้

ประโยค ๑-๒	อันดับที่ ๑	ทุนการศึกษา	๘๐๐ บาท
	อันดับที่ ๒	ทุนการศึกษา	๖๐๐ บาท

^(๑) คำว่า ๓ ให้ หมายถึง ระบบการตรวจข้อสอบของคณะสงฆ์ นักเรียนต้องถูกหักเพียง ๖ คะแนนในวิชาแปล และ ๑๕ คะแนนในวิชาไวยากรณ์ แต่ในระดับเปรียญสูงๆ ถ้าผิดในหัวข้อหรือข้อความที่ไม่สมควรผิดหรือง่าย ๆ ทำให้เกิดการเสียภูมิความรู้กรรมการผู้ตรวจสามารถจะพิจารณาให้สอบตกได้ แม้ว่าจะไม่ถูกหักเกิน ๖ คะแนน

	อันดับที่ ๓	ทุนการศึกษา	๔๐๐	บาท
	สอบผ่าน	ทุนการศึกษา	๒๐๐	บาท
ประโยชน์ ป.ธ.๓	อันดับที่ ๑	ทุนการศึกษา	๑,๐๐๐	บาท
	อันดับที่ ๒	ทุนการศึกษา	๘๐๐	บาท
	อันดับที่ ๓	ทุนการศึกษา	๖๐๐	บาท
	สอบผ่าน	ทุนการศึกษา	๓๐๐	บาท
ประโยชน์ ป.ธ.๔	อันดับที่ ๑	ทุนการศึกษา	๑,๒๐๐	บาท
	อันดับที่ ๒	ทุนการศึกษา	๑,๐๐๐	บาท
	อันดับที่ ๓	ทุนการศึกษา	๘๐๐	บาท
	สอบผ่าน	ทุนการศึกษา	๔๐๐	บาท
ประโยชน์ ป.ธ.๕	อันดับที่ ๑	ทุนการศึกษา	๑,๔๐๐	บาท
	อันดับที่ ๒	ทุนการศึกษา	๑,๒๐๐	บาท
	อันดับที่ ๓	ทุนการศึกษา	๑,๐๐๐	บาท
	สอบผ่าน	ทุนการศึกษา	๕๐๐	บาท
ประโยชน์ ป.ธ.๖	อันดับที่ ๑	ทุนการศึกษา	๑,๖๐๐	บาท
	อันดับที่ ๒	ทุนการศึกษา	๑,๔๐๐	บาท
	สอบผ่าน	ทุนการศึกษา	๖๐๐	บาท
ประโยชน์ ป.ธ.๗	อันดับที่ ๑	ทุนการศึกษา	๑,๘๐๐	บาท
	อันดับที่ ๒	ทุนการศึกษา	๑,๖๐๐	บาท
	สอบผ่าน	ทุนการศึกษา	๗๐๐	บาท
ประโยชน์ ป.ธ.๘	อันดับที่ ๑	ทุนการศึกษา	๒,๐๐๐	บาท

	อันดับที่ ๒	ทุนการศึกษา	๑,๘๐๐	บาท
	สอบผ่าน	ทุนการศึกษา	๘๐๐	บาท
ประโยชน์ ป.ธ.๙	อันดับที่ ๑	ทุนการศึกษา	๒,๒๐๐	บาท
	อันดับที่ ๒	ทุนการศึกษา	๒,๐๐๐	บาท
	สอบผ่าน	ทุนการศึกษา	๙๐๐	บาท

(๓) ทุนการศึกษาบาลีสนามหลวง

ทุนสำหรับผู้สอบผ่านบาลีสนามหลวง

นักเรียนที่สอบผ่านบาลีสนามหลวง จะได้รับทุนการศึกษา ดังนี้

ประโยชน์ ๑-๒	ทุนการศึกษา	๒,๐๐๐	บาท
ประโยชน์ ป.ธ.๓	ทุนการศึกษา	๓,๐๐๐	บาท
ประโยชน์ ป.ธ.๔	ทุนการศึกษา	๔,๐๐๐	บาท
ประโยชน์ ป.ธ.๕	ทุนการศึกษา	๕,๐๐๐	บาท
ประโยชน์ ป.ธ.๖	ทุนการศึกษา	๑๐,๐๐๐	บาท
ประโยชน์ ป.ธ.๗	ทุนการศึกษา	๑๕,๐๐๐	บาท
ประโยชน์ ป.ธ.๘	ทุนการศึกษา	๒๐,๐๐๐	บาท
ประโยชน์ ป.ธ.๙	ทุนการศึกษา	๑๔๒,๐๐๐	บาท

ทุนสำหรับผู้ศึกษาต่อทางโลก

ประโยชน์ ป.ธ.๖-๗	ทุนการศึกษาเดือนละ	๕๐๐	บาท
ประโยชน์ ป.ธ.๘	ทุนการศึกษาเดือนละ	๑,๐๐๐	บาท
ประโยชน์ ป.ธ.๙	ทุนการศึกษาเดือนละ	๑,๕๐๐	บาท

ทั้งนี้ ทุนการศึกษาดังกล่าวไม่รวมถึง (๑) ค่าเทอมและอุปกรณ์

การเรียนต่างๆ ซึ่งเจ้าอาวาสรับผิดชอบทั้งหมด (๒) นักเรียนรูปที่ไม่ศึกษาต่อในสำนักศาสนศึกษาวัดจองคำ ไม่มีสิทธิ์รับทุนการศึกษาทุกประการ และ (๓) นักเรียนผู้สอบได้ตั้งแต่ประโยค ป.๖ ขึ้นไป จะได้รับแต่งตั้งเป็นครูสอนพระปริยัติธรรม และเป็นคณะผู้บริหารโรงเรียนฯ

นอกจากนี้ ผู้เรียนชั้นต่างๆ ที่ไม่ได้ศึกษาในสำนักเรียนวัดจองคำแล้วไม่มีสิทธิ์รับทุนการศึกษานี้ ยกเว้น ชั้นประโยค ๙

หากจะกล่าวว่า วัดจองคำให้ทุนการศึกษาแก่ผู้เรียนที่สอบได้แต่ละชั้นประโยคค่อนข้างสูง โดยเฉพาะประโยค ป.๖.๙ ก็ไม่ผิดนัก แต่ด้วยเจตนารมณ์ของพระราชปริยัติโยดม ที่ต้องการถวายเพื่อเป็นการบูชาธรรมบูชาการศึกษา ที่ผู้เรียนมีความพากเพียรพยายามอย่างไม่ย่อท้อ พินฝ่าอุปสรรคจนประสบผลสำเร็จ ซึ่งยากที่จะทำได้ง่ายๆ รวมทั้งคิดว่า เมื่อวัยเด็กตนเองขาดบิดามารดา และหากผู้รับทุนนำปัจจัยนี้ไปช่วยเหลือบิดามารดา จะถือว่าเป็นกุศลที่ได้จากปัจจัยบริสุทธิ์และยินดีที่จะอนุโมทนาด้วย

๑.๕ ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส

เจ้าอาวาสหรือพระราชปริยัติโยดม ซึ่งเป็นเจ้าสำนักเรียน หรือเจ้าสำนักศาสนศึกษา เป็นพระสังฆาธิการผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำสูงมากทั้งด้านคุณลักษณะส่วนตัว และพฤติกรรมการบริหาร ดังนี้

ด้านคุณลักษณะส่วนตัว พระราชปริยัติโยดมเป็นพระผู้มีเมตตาธรรม เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาแก่ผู้พบเห็นด้วย มีศีลจรรย์วัตรตรงตามสมกับผู้ครองสมณเพศ มีความรู้ด้านภาษาบาลีอย่างลึกซึ้ง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล

และกล้าเผชิญปัญหา มีความมุ่งมั่นที่จะจัดการศึกษาบาลีให้สำเร็จทั้งที่ในช่วงเวลานั้น (ปี พ.ศ.๒๕๓๗) ไม่มีแม้กระทั่งอาคารเรียน ครูผู้สอนและผู้เรียน แต่ด้วยเจตนารมณ์ และศรัทธาแรงกล้า ทำให้ฟันฝ่าอุปสรรคจนสำเร็จ

ด้านพฤติกรรมกรรมการบริหาร พระราชปริยัติโยดมเป็นพระสังฆาธิการผู้มีความสามารถทางการบริหาร มีความเด็ดขาดในการตัดสินใจ ทั้งการให้คุณแก่ครูและผู้เรียนที่ทำความดีและมีผลสำเร็จ ขณะเดียวกันก็กล้าตัดสินใจโทษพระภิกษุ สามเณรที่กระทำผิดต่อวินัย หรือกฏระเบียบที่ได้วางไว้ด้วยความเด็ดขาดและเสมอภาคภายใต้เมตตาธรรม การวางตนเสมือนบิดาและบุตร กับพระภิกษุ สามเณรในปกครอง มีการกำกับการเรียนการสอนและติดตามผลอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง และเมื่อมีปัญหาจะดำเนินการแก้ไขอีกทั้งชี้แจงและสั่งสอนพระภิกษุ สามเณรถึงแนวทางแก้ปัญหานั้นให้ได้รับทราบร่วมกันในทันที เป็นต้น

ด้วยภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสดังกล่าว ส่งผลให้ผู้เรียนและครูผู้สอนมีความมุ่งมั่นในการเรียนการสอน จนกระทั่งประสบผลสำเร็จดังที่ปรากฏ

๑.๖ การกำกับติดตามการเรียนการสอน

การกำกับติดตามการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีวัดจองคำ ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จ ในการกำกับติดตามการเรียนการสอนดำเนินการใน ๓ ระดับ คือ ระดับเจ้าอาวาส ระดับอาจารย์ใหญ่ และระดับครูผู้สอน

ระดับเจ้าอาวาสหรือเจ้าสำนักเรียน พระราชปริยัติโยดม มีการกำกับติดตามการเรียนการสอนทั้งในภาพรวมและเป็นรายบุคคล กล่าวคือ การสอดส่องดูแลความเป็นอยู่ของนักเรียน ตามที่ได้กำหนดหน้าที่ไว้ การประชุมอาจารย์ใหญ่และครูทุก ๑๕ วัน หรือเดือนละ ๒ ครั้ง เพื่อรับฟังปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน การติดตามการเรียนการสอนของครู การเดินตรวจการสอนและการนิเทศให้คำปรึกษาแก่ครู เมื่อมีปัญหา การติดตามผู้เรียนโดยการให้สามเณรผู้เรียนท่องบาลี ไวยากรณ์หน้ากุฏิเจ้าอาวาสทุกวันทำการ โดยเจ้าอาวาสเป็นผู้กำกับการท่องจำ การออกข้อทดสอบและทำการสอบผู้เรียนทุกชั้นในทุกวันศุกร์ การตรวจผลการทดสอบด้วยตนเอง เพื่อรับทราบผลการเรียน เมื่อพบปัญหา และการแก้ปัญหาและเสนอแนะผลการสอบของผู้เรียนทุกรูปที่มีปัญหารวมทั้งการนำผู้เรียนไปทำการสอบหรืออบรมด้วยตนเอง เหล่านี้เป็นต้น

ระดับอาจารย์ใหญ่ อาจารย์ใหญ่มีการประชุมครูผู้สอนทุกรูปเดือนละ ๒ ครั้ง ก่อนการประชุมร่วมกับเจ้าอาวาส เพื่อติดตามผลการเรียนการสอนและรับทราบปัญหาและให้ข้อเสนอแนะ การติดตามการเรียนการสอนของครู การประชุมนักเรียนร่วมกับเจ้าอาวาสทุกวันเสาร์ หลังจากสวดมนต์ทำวัตรเย็น

ระดับครูผู้สอน พระอาจารย์ทุกรูปหรือผู้สอน ติดตามดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยของนักเรียน การควบคุมการท่องจำบาลีไวยากรณ์ และการดูหนังสือก่อนเข้าชั้นเรียน และติดตามผลการเรียนของนักเรียน การตรวจข้อทดสอบแล้วสรุปผลการทดสอบเสนอต่อเจ้าอาวาสเพื่อพิจารณา เป็นต้น

ในการกำกับติดตามการเรียนการสอนในทุกชั้นตอน จะมีการให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขโดยไม่ปล่อยให้ปัญหาเลยผ่านไป ควบคู่กับการใช้เมตตาธรรม ในฐานะเจ้าอาวาสกับพระภิกษุ สามเณร หรือในฐานะครูผู้สอนกับศิษย์ เพื่อให้เกิดความรู้ เข้าใจ และไม่ใช่อุปสรรคต่อการสอบสนามหลวงควบคู่กับความรักและความเข้าใจในศิษย์

๒. กระบวนการเรียนการสอน

๒.๑ วิธีการเรียนการสอน

เนื่องจากการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม โดยเฉพาะการเรียนบาลีเป็นการเรียนการสอนตามหลักธรรมที่พระศาสดาได้บัญญัติไว้ และไม่อาจปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงใดๆ ได้ วิธีการเรียนการสอนจึงเน้นเรื่องของการท่องจำ การแปล (ไทยเป็นมคธ หรือ มคธเป็นไทย) และการฝึกเขียนเป็นหลัก ในแต่ละชั้นประโยค จึงมีวิธีเรียน ดังนี้

ประโยค ๑-๒

- วิชาไวยากรณ์ นักเรียนทุกรูปต้องท่องหลักบาลีไวยากรณ์ได้
- วิชาแปลมคธเป็นไทยนักเรียนทุกรูปต้องแปลหนังสือล่องหน้าก่อนอาจารย์เข้าสอน และก่อนสอบต้องแปลให้ได้อย่างน้อย ๓ รอบขึ้นไป

ประโยค ป.๓.๓

- วิชาไวยากรณ์ นักเรียนทุกรูปต้องท่องหลักบาลีไวยากรณ์ได้และทำความเข้าใจหลักไวยากรณ์ได้เป็นอย่างดี

- วิชาแปลมคธเป็นไทย นักเรียนทุกรูปต้องแปลหนังสือล่องหน้า ก่อน อาจารย์เข้าสอน และก่อนสอบต้องแปลให้ได้อย่างน้อย ๕ รอบขึ้นไป
- วิชาสัมพันธ์ไทย นักเรียนต้องท่องหลักสัมพันธ์ไทยได้ และมีความเข้าใจหลักการสัมพันธ์อย่างถูกต้อง
- วิชาบุรพภาค นักเรียนต้องเข้าใจรูปแบบหนังสือราชการและหนังสืออื่นๆ เช่น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน เป็นต้น รู้จักวางหน้า ระยะเวลาวรรคตอน และระเบียบลักษณะการใช้ตัวอักษรให้ถูกต้องตามสมัยนิยม

ประโยค ป.ธ.๔

- วิชาแปลไทยเป็นมคธ (วิชากลับ) นักเรียนต้องดูหนังสือล่องหน้า ก่อนอาจารย์เข้าสอน และก่อนสอบต้องแปลให้ได้อย่างน้อย ๖ รอบขึ้นไป
- วิชาแปลมคธเป็นไทย นักเรียนต้องแปลหนังสือล่องหน้าก่อน อาจารย์เข้าสอน และก่อนสอบต้องแปลให้ได้อย่างน้อย ๕ รอบขึ้นไป

ประโยค ป.ธ.๕

- วิชาแปลไทยเป็นมคธ (วิชากลับ) นักเรียนต้องดูหนังสือล่องหน้า ก่อนอาจารย์เข้าสอน และก่อนสอบต้องแปลให้ได้อย่างน้อย ๔ รอบขึ้นไป

- วิชาแปลมคธเป็นไทย นักเรียนต้องแปลหนังสือล่องหน้า ก่อน อาจารย์เข้าสอน และก่อนสอบต้องแปลให้ได้อย่างน้อย ๕ รอบขึ้นไป

ประโยค ป.ธ.๖

- วิชาแปลไทยเป็นมคธ (วิชากลับ) นักเรียนต้องดูหนังสือล่องหน้า ก่อนอาจารย์เข้าสอน และก่อนสอบต้องแปลให้ได้อย่างน้อย ๔ รอบขึ้นไป
- วิชาแปลมคธเป็นไทย นักเรียนต้องแปลหนังสือล่องหน้า ก่อน อาจารย์เข้าสอน และก่อนสอบต้องแปลให้ได้อย่างน้อย ๕ รอบขึ้นไป

ประโยค ป.ธ.๗

- วิชาแปลไทยเป็นมคธ (วิชากลับ) นักเรียนต้องดูหนังสือล่องหน้า ก่อนอาจารย์เข้าสอน และก่อนสอบต้องแต่งให้ได้อย่างน้อย ๔ รอบขึ้นไป
- วิชาแปลมคธเป็นไทย นักเรียนต้องแปลหนังสือล่องหน้า ก่อน อาจารย์เข้าสอน และก่อนสอบต้องแปลให้ได้อย่างน้อย ๔ รอบขึ้นไป

ประโยค ป.ธ.๘

- วิชาแต่งฉันท์ภาษามคธ นักเรียนต้องแต่งฉันท์ภาษามคธให้ได้มากที่สุด ปีการศึกษาหนึ่งประมาณ ๑๒๐ ครั้ง

- วิชาแปลไทยเป็นมคธ (วิชากลับ) นักเรียนต้องดูหนังสือล่วงหน้า ก่อนอาจารย์เข้าสอน และก่อนสอบต้องแปลให้ได้อย่างน้อย ๔ รอบขึ้นไป
- วิชาแปลมคธเป็นไทย นักเรียนต้องแปลหนังสือล่วงหน้า ก่อนอาจารย์เข้าสอน และก่อนสอบต้องแปลให้ได้อย่างน้อย ๔ รอบขึ้นไป

ประโยค ป.ธ.๙

- วิชาแต่งไทยเป็นมคธ นักเรียนต้องแต่งไทยเป็นภาษามคธให้ได้มากที่สุด ปีการศึกษาหนึ่งประมาณ ๑๒๐ ครั้ง
- วิชาแปลไทยเป็นมคธ (วิชากลับ) นักเรียนต้องดูหนังสือล่วงหน้า ก่อนอาจารย์เข้าสอน และก่อนสอบต้องแปลให้ได้อย่างน้อย ๔ รอบขึ้นไป
- วิชาแปลมคธเป็นไทย นักเรียนต้องแปลหนังสือล่วงหน้า ก่อนอาจารย์เข้าสอน และก่อนสอบต้องแปลให้ได้อย่างน้อย ๕ รอบขึ้นไป

๒.๒ การทดสอบ

การทดสอบ เป็นกระบวนการสำคัญของการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดจองคำ เพื่อวัดความรู้และพิจารณาผลการเรียนว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจมากน้อยเพียงใด มีสิ่งใดต้องแก้ไขและพัฒนา และฝึกให้เกิดความชำนาญในการเขียนเมื่อมีการสอบจริง

การทดสอบ จะดำเนินการทดสอบทุกวันศุกร์ สำหรับครูผู้สอนต้องนำใบกรอกคะแนนผลการทดสอบและแบบฝึกหัดของนักเรียนทุกรูปส่งเจ้าอาวาสหรือเจ้าสำนักเรียนทุกวันจันทร์ เพื่อรวบรวมข้อมูลนำไปอบรมตักเตือน ชี้แนะปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนแนวทางแก้ไข เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการเรียนการสอนของนักเรียนและครูผู้สอนตามสมควร หลังจากทำวัตรเย็น ทุกวันเสาร์ตลอดปีการศึกษา

ในการนี้ เจ้าอาวาสหรือเจ้าสำนัก จะร่วมในการออกข้อสอบ ครูผู้สอนและครูประจำชั้นจะเป็นผู้ตรวจข้อสอบ แล้วนำผลการสอบของนักเรียนทุกชั้นประโยคส่งให้เจ้าอาวาสทุกวันจันทร์ โดยเจ้าอาวาสจะต้องตรวจดูผลการสอบของนักเรียน หากนักเรียนรูปใดมีปัญหาการทำข้อสอบหรือมีจุดใดบกพร่อง เจ้าอาวาสจะเป็นผู้อบรม ชี้แนะ และหาแนวทางแก้ไขเป็นรายรูปต่อไป

วิธีการทดสอบดังกล่าวนี้ ทำให้ทั้งครูผู้สอน และนักเรียนเกิดการตื่นตัวตลอดเวลา ที่จะต้องเร่งพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้เจ้าอาวาสอบรม แก้ปัญหาน้อยที่สุด และเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดจองคำ ประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษาดังกล่าว

๒.๓ การอบรมก่อนสอบ

การอบรมก่อนสอบ (บาลีสนามหลวง) เป็นกระบวนการสำคัญของการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดจองคำ เช่นเดียวกัน แม้ว่า จะมีสำนักเรียนบาลีต่างๆ กระทำเช่นเดียวกัน

แต่การอบรมก่อนสอบของวัดจองคำมีระยะเวลายาวนาน ไม่น้อยกว่า ๔๕ วัน และมีวิธีการที่เข้มข้น มากกว่าสำนักเรียนอื่น กล่าวคือ

ประโยค ป.ธ.๖ เริ่มอบรมตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคมของทุกปี จนถึงก่อนสอบบาลีสนามหลวง ๒ วัน

ประโยค ๑-๒ - ป.ธ.๕ เริ่มอบรมตั้งแต่วันที่ ๒๙ ธันวาคมของทุกปี จนถึงก่อนสอบบาลีสนามหลวง ๒ วัน

กำหนดเวลาอบรมก่อนสอบบาลีสนามหลวง แบ่งเป็น ๓ ช่วง คือ

ภาคเช้า เวลา ๐๘.๐๐ น.- ๑๐.๓๐ น.

ภาคบ่าย เวลา ๑๔.๐๐ น.- ๑๗.๐๐ น.

ภาคค่ำ เวลา ๑๙.๐๐ น.- ๒๓.๐๐ น.

วิธีการอบรมที่เพิ่มจากปกติ คือ การให้นักเรียนได้อ่านและแปลหนังสือหลายรอบ การแต่งภาษาไทยหรือคำฉันท์หลายรอบ และการทำแบบฝึกหัดเกือบทุกวัน เนื่องจากการฝึกเขียนบ่อยๆ จะทำให้เกิดทักษะ และมีความแม่นยำในการตอบปัญหา และที่สำคัญเจ้าอาวาส จะมานั่งเป็นประธานการอบรมและควบคุมการตอบแบบฝึกหัดอย่างใกล้ชิดทุกวัน รวบรวมข้อบกพร่องในการตอบปัญหาของนักเรียนทุกรูป แล้วนำมาชี้แจงให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้เรียนทุกวัน เพื่อให้ผู้เรียนทราบข้อบกพร่องในการตอบปัญหาของตน และฝึกการเขียน ตอบปัญหาให้เกิดความเข้มข้นมากขึ้น

จากผลของการอบรมก่อนสอบอย่างเข้มข้น เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดจองคำ ประสบผลสำเร็จตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

๓. ความสำเร็จของการจัดการศึกษา

ด้วยยุทธศาสตร์ และกระบวนการจัดการศึกษาดังกล่าว ส่งผลให้โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดจองคำ ประสบผลสำเร็จอย่างยิ่งใหญ่ เรียกได้ว่า ไม่มีสำนักเรียนใด ประสบผลสำเร็จเช่นนี้มาก่อน กล่าวคือ

๓.๑ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นับตั้งแต่จัดตั้งสำนักศาสนศึกษา ตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ เป็นต้นมาถึงปัจจุบัน ผลการสอบของผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุดทั้งแผนกธรรม และบาลี ดังนี้

๓.๑.๑ แผนกธรรม ปี ๒๕๓๗-๒๕๔๖ ผู้เรียนทั้งหมด ๘๒๖ รูป สอบนักธรรมชั้นตรี โท เอก ได้จำนวน ๘๑๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๙๘ โดยเฉพาะตั้งแต่ปี ๒๕๓๗-๒๕๔๔ ผู้เรียนสอบได้ทุกรูป ทุกปี จำนวนรวม ๖๑๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

๓.๑.๒ แผนกบาลี

(๑) ปีการศึกษา ๒๕๓๗-๒๕๔๖ ผู้เรียนทุกชั้นประโยค จำนวน ๑,๐๐๑ รูป สอบได้ ๗๕๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗๖

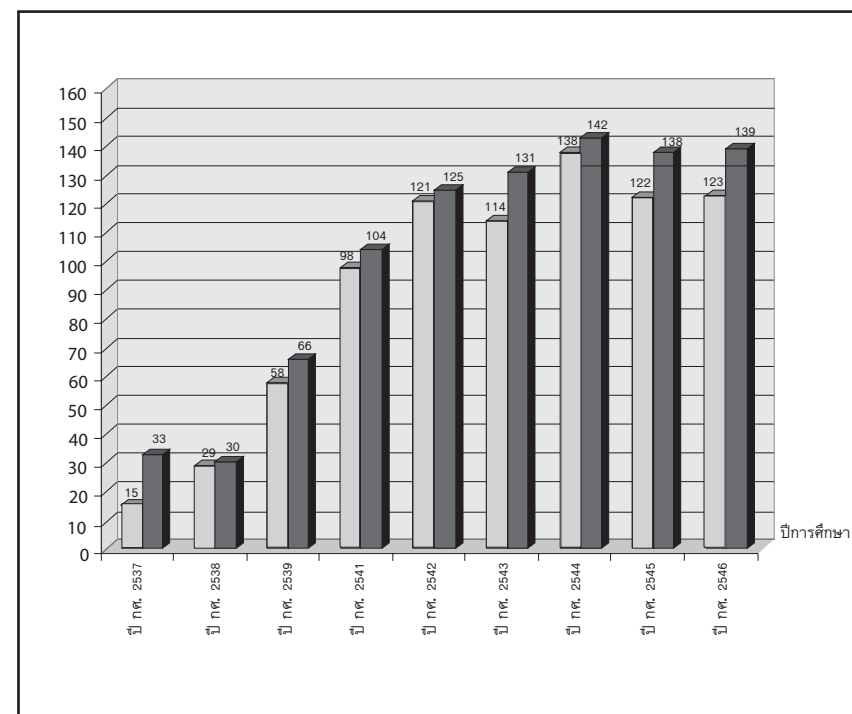
(๒) ปีการศึกษา ๒๕๔๕ ผู้เรียนชั้นประโยค ป.ธ.๙ รุ่นแรก จำนวนทั้งหมด ๘ รูป สอบได้ ๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘๖ และเป็นสำนักเรียนบาลีแห่งแรกของประเทศที่ผู้เรียนสอบได้ประโยค ป.ธ.๙ ได้มากที่สุด นับเป็นประวัติศาสตร์ของชาติไทย ที่มีการเรียนการสอนบาลีเป็นต้นมา

(๓) ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๐-๒๕๔๗ ผู้เรียนทุกชั้น ประโยคสอบได้คิดเป็นร้อยละมากที่สุดของประเทศทุกปี กล่าวคือ

ปีการศึกษา ๒๕๔๐ จำนวน ๙๒ รูป สอบได้ ๗๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๕๓
 ปีการศึกษา ๒๕๔๑ จำนวน ๑๐๔ รูป สอบได้ ๘๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๗๐
 ปีการศึกษา ๒๕๔๒ จำนวน ๑๒๕ รูป สอบได้ ๑๐๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๔๐
 ปีการศึกษา ๒๕๔๓ จำนวน ๑๓๑ รูป สอบได้ ๑๑๔ รูป (รวมสอบผ่านเฉพาะบาลีไวยากรณ์ จำนวน ๓๙ รูป) คิดเป็นร้อยละ ๘๗
 ปีการศึกษา ๒๕๔๔ จำนวน ๑๔๓ รูป สอบได้ ๑๓๘ รูป (รวมสอบผ่านเฉพาะบาลีไวยากรณ์ จำนวน ๒๖ รูป) คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๕๐
 ปีการศึกษา ๒๕๔๕ จำนวน ๑๓๘ รูป สอบได้ ๑๒๒ รูป (รวมสอบผ่านเฉพาะบาลีไวยากรณ์ จำนวน ๓๑ รูป) คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๕๐
 ปีการศึกษา ๒๕๔๖ จำนวน ๑๓๙ รูป สอบได้ ๑๒๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๕๐

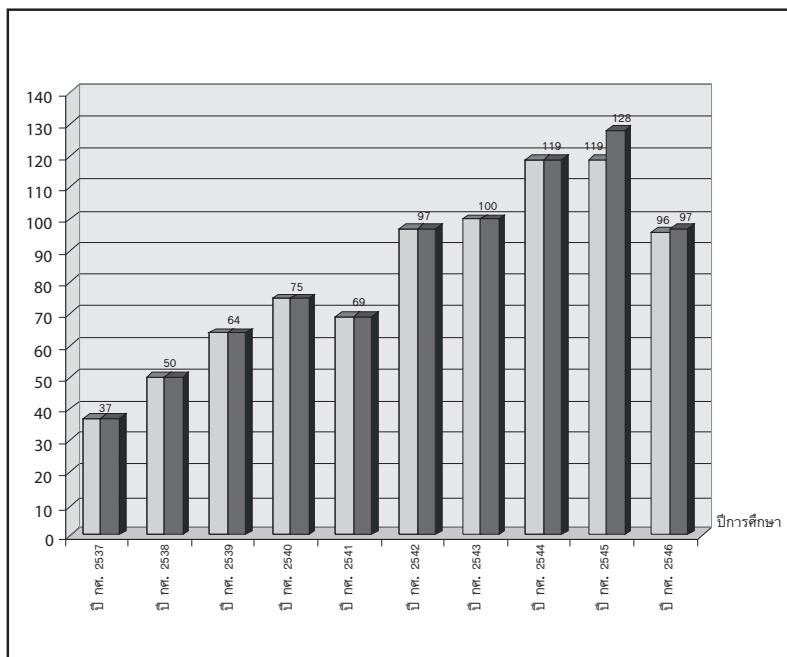
๓.๒ ความพึงพอใจ จากการดำเนินการด้วยเจตนารมณ์ที่มุ่งมั่น ร่วมกันทั้งเจ้าอาวาส ครูผู้สอน และผู้เรียน ส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนข้างต้นเป็นที่พึงพอใจของคณะสงฆ์และพุทธศาสนิกชนทั่วไป ดังนั้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดจองคำ และเจ้าอาวาส จึงได้รับเกียรติคุณยกย่องทั้งจากคณะสงฆ์ หน่วยงาน และสถาบันการศึกษาต่างๆ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

แผนภาพที่ ๑ จำนวนนักเรียนเข้าสอบและสอบได้ทุกชั้นประโยค (ป.ธ. ๑-๒-ป.ธ. ๙) ปีการศึกษา ๒๕๓๗-๒๕๔๖ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดจองคำ

- จำนวนผู้เข้าเรียนเข้าสอบ
- จำนวนผู้เข้าสอบสอบได้ รวมทั้งสอบผ่านเฉพาะวิชาบาลีไวยากรณ์ หรือวิชาแปลมคธไทย

แผนภาพที่ ๒ จำนวนนักเรียนเข้าสอบและสอบได้นักธรรมตรี
โท เอก ปีการศึกษา ๒๕๓๗-๒๕๕๖ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกธรรม วัดจองคำ

- จำนวนผู้เข้าเรียนเข้าสอบ
- จำนวนผู้เข้าสอบสอบได้ นักธรรมตรี โท เอก

๔. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษา

ความสำเร็จในการจัดการศึกษาของวัดจองคำที่เกิดขึ้น นอกจากการใช้ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ และกระบวนการเรียนการสอน ที่เข้มข้นดังกล่าวแล้ว ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาเกิดจากองค์ประกอบ ๕ ประการ คือ

๑. เจตนารมณ์และศรัทธาแรงกล้าของเจ้าอาวาส

เจตนารมณ์อันแรงกล้าและศรัทธาที่มุ่งมั่นในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของพระราชปริยัติโยดม ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสหรือเจ้าสำนักเรียน ทั้งการทำวัตรสวดมนต์ การรับฟังโอวาทของเจ้าสำนักเรียน การท่องบ่นและศึกษาดำร่าอยู่เป็นนิจ เป็นต้น โดยไม่คำนึงถึงความเหนื่อยยาก

๒. เจตนาและศรัทธาที่มุ่งมั่นของครู

เจตนาและศรัทธาที่มุ่งมั่นของครูผู้สอนหรือพระอาจารย์ที่มีต่อการสอนอย่างแท้จริง มีความรับผิดชอบในหน้าที่การสอน หมั่นศึกษาค้นคว้าตำราวิชาการเกี่ยวกับการเรียนการสอนด้านภาษาบาลีอย่างสม่ำเสมอ มีความรับผิดชอบในด้านการบริหารและการปกครองดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยของนักเรียน ให้การอบรมสั่งสอนด้วยความหวังความเจริญก้าวหน้าของนักเรียน โดยไม่คำนึงถึงความเหนื่อยยาก

๓. ความตั้งใจและความพากเพียรของผู้เรียน

ความตั้งใจและความพากเพียรพยายามในการศึกษาเล่าเรียนของผู้เรียน ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสำนักเรียน เช่น ห้ามดองรดดอกอย่างเรียบร้อย มีความรับผิดชอบต่อการเล่าเรียน เข้าเรียนตรงเวลา ให้ความเคารพครูอาจารย์ผู้สอน ตลอดจนเอาใจใส่กิจวัตรทุกอย่างของสำนักเรียน ทั้งการทำวัตรสวดมนต์ การรับฟังโอวาทของเจ้าสำนักเรียน การท่งบ่นและศึกษาตำราอยู่เป็นนิจ เป็นต้น โดยไม่คำนึงถึงความเหนื่อยยาก

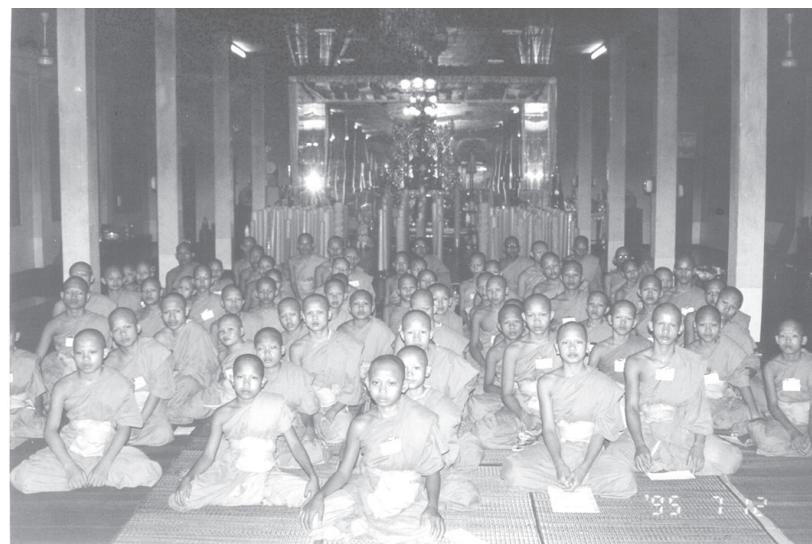
๔. ทุนสำหรับการบริหารการจัดการศึกษา

ทุนสำหรับการบริหารการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดหาให้เพียงพอต่อการดำเนินงานการเรียนการสอน เนื่องจากการเรียนทั้งหมดเป็นการเรียนแบบให้เปล่า ทั้งแผนกธรรม และแผนกบาลี ทั้งค่าภัตตาหาร ค่าสงฆจีวร ค่าเล่าเรียน วัสดุอุปกรณ์ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ผู้เรียนมิต้องรับภาระแต่ประการใด หลายสำนักเรียนแม้จะมีเจ้าอาวาสและครูที่ตั้งใจ แต่ก็ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนไปได้ ต้องล้มเลิกกลางคันอย่างน่าเสียดายเนื่องจากขาดเงินทุนดังกล่าว แต่วัดจองคำ ไม่มีปัญหานี้แต่ประการใด ทำให้สามารถจัดการศึกษาไปได้ด้วยดี ทุนในการบริหารจัดการศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดจองคำเช่นเดียวกัน

๕. การสนับสนุนของคณะสงฆ์และพุทธศาสนิกชน

การบริหารจัดการศึกษาของวัดจองคำ จะสำเร็จไปไม่ได้ หากปราศจากความเมตตาให้การสนับสนุนจากคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นเจ้าคณะในแต่ละระดับตั้งแต่เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะภาค เจ้าคณะหนและมหาเถรสมาคม ที่ให้การเกื้อหนุนและอำนวยความสะดวก รับรู้รับทราบการดำเนินงานของวัดมาโดยตลอด เมื่อมีอุปสรรคใดๆ ก็จะทำให้คำแนะนำ และหาทางช่วยแก้ปัญหาพร้อมกันมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งศรัทธาสาธุชนที่เกื้อหนุน การสนับสนุนดังกล่าวนี้ เป็นพลังอย่างสำคัญให้คณะสงฆ์ของวัดจองคำ ทั้งเจ้าอาวาส ครูผู้สอน และผู้เรียน มีความพยายามจัดการศึกษาเล่าเรียน ตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละรูป จนกระทั่งผลสำเร็จเกิดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ด้วยความภาคภูมิใจร่วมกัน

บทที่ ๓

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การจัดการศึกษาศาสนา หรือศาสนศึกษาของวัดจองคำ เป็นการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรม และแผนกบาลี เริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๓๗ ถึงปัจจุบัน ประสบความสำเร็จสูงสุดเมื่อนักเรียนชั้นประโยค ๙ รุ่นแรก สอบบาลีสนามหลวงได้ถึง ๗ รูป จากจำนวนเข้าสอบ ๘ รูป ในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ถือเป็นประวัติศาสตร์การสอบบาลีของไทย นับตั้งแต่มีการเรียนการสอนเป็นต้นมา รวมทั้งตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๐ ถึงปี พ.ศ.๒๕๕๗ จำนวนผู้เข้าสอบ และจำนวนผู้สอบได้ คิดเป็นร้อยละมากที่สุดของประเทศ ทั้งนี้ ด้วยยุทธศาสตร์การบริหารจัดการของเจ้าอาวาส ด้วยการออกกฎระเบียบ การแสวงหาและพัฒนาครูผู้สอน การสรรหาผู้เรียน การหาทุนสนับสนุน การใช้ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส และกำกับ การสอนอย่างใกล้ชิดด้วยเมตตาธรรม การจัดการกระบวนการเรียน การสอนอย่างเข้มข้น ทั้งวิธีการเรียนการสอน การทดสอบอย่างต่อเนื่อง และการอบรมก่อนสอบสนามหลวง ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ประกอบด้วย เจตนาและศรัทธาอันแรงกล้าของเจ้าอาวาสและครู ผู้สอน ความพากเพียรพยายามของผู้เรียน การมีเงินทุนที่เพียงพอรวมทั้งการ ได้รับการสนับสนุนของคณะสงฆ์และพุทธศาสนิกชน เหล่านี้เป็นองค์ ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษาของวัดจองคำให้ประสบผลสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

รูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของวัดจองคำ เป็นต้นแบบอย่างดียิ่ง สำหรับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของวัดอื่นๆ ที่มีความตั้งใจที่จะดำเนินการหรือ ที่ได้ดำเนินการจัดการศึกษามาแล้ว โดยเลือกนำเอายุทธศาสตร์ และวิธีการของวัดจองคำไปประยุกต์ใช้ตามบริบทและภูมิประเทศของวัดนั้นๆ ในทำนองเดียวกัน หากคณะสงฆ์ โดยเฉพาะมหาเถรสมาคม และเจ้าคณะทุกระดับชั้น รวมทั้งพุทธศาสนิกชนให้ความสำคัญและสนับสนุนการจัดการศึกษาของวัด เช่นเดียวกับการที่วัดจองคำได้รับการสนับสนุน ก็จะทำให้วัดต่างๆ มีพลังที่จะจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมเพิ่มมากขึ้น

ที่สำคัญ ภาครัฐจะต้องให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาของสงฆ์อย่างชัดเจนและเร่งด่วน ในฐานะที่คณะสงฆ์ร่วมรับภาระแบ่งเบาการจัดการศึกษาของรัฐ และพัฒนาคุณภาพพลเมืองของไทย ด้วยการขจัดปัญหาของวัดต่างๆ เช่นเดียวกับที่วัดจองคำประสบ คือ ปัญหาการจัดการศึกษาภาคบังคับ ๙ ปี ส่งผลให้สามเณรมีลดน้อยลง ซึ่งหมายถึงการสืบทอดศาสนทายาทลดน้อยลงไปด้วย จึงควรที่จะเร่งออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถาบันพระพุทธศาสนา ให้มีการเทียบวุฒิการศึกษา และจัดสรรเงินงบประมาณแก่วัดที่จัดการศึกษาให้เท่าเทียมกับสถาบันอื่นๆ โดยเร็ว ในฐานะที่พระภิกษุ สามเณร คือพลเมืองไทยที่ต้องได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับประชาชนคนไทยโดยทั่วไป ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ อย่างทั่วถึงมีคุณภาพ และเท่าเทียมกัน

นอกจากนั้น จากความสำเร็จที่เกิดขึ้น ปัจจัยที่สำคัญที่สุดเกิดจากความสามารถทางการบริหารจัดการของพระราชปริยัติโยดม เจ้าอาวาส โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดหาเงินที่หลังไหลเข้ามาสนับสนุนจากศรัทธาสาธุชนที่มีต่อเจ้าอาวาสเป็นลำดับแรก เช่นเดียวกับวัดอื่นๆ ที่พบในทำนองเดียวกัน หากมีการเปลี่ยนแปลงเจ้าอาวาสในอนาคต ก็อาจจะทำให้ประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาย่อหย่อนไม่ยั่งยืนและต่อเนื่องดังเช่นวัดอื่นๆ ที่เคยประสบกับปัญหาทำนองเดียวกัน ก็จะเป็นที่น่าเสียดาย ดังนั้น วัดจองคำ จึงควรมีการจัดตั้งมูลนิธิเพื่อการศึกษา การเตรียมบุคลากรเพื่อรองรับการบริหารจัดการการศึกษาของวัดในอนาคต เพื่อให้เกิดการสืบทอดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดอย่างยั่งยืนสืบไป

รายการอ้างอิง

เอกสาร

พระปริยัติสุนทร (โอภาส โอภาโส). การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ทำอย่างไร จึงประสบผลสำเร็จ : กรณีวัดจองคำ อำเภองาว จังหวัดลำปาง. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดีการพิมพ์, ๒๕๔๖

พิสิฎฐ์ โคตรสุโพธิ์. รายงานการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาธรรมวัดจองคำ : โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี. มปท, ๒๕๔๕ (เอกสารอัดสำเนา)

วัดจองคำ. ประกาศสำนักศาสนศึกษาวัดจองคำเรื่อง ระเบียบปฏิบัติสำนักศาสนศึกษา พ.ศ. ๒๕๓๗. (เอกสารอัดสำเนา)

วัดจองคำ. ผลการสอบพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ปีการศึกษา ๒๕๓๗ - ๒๕๔๖. (เอกสารอัดสำเนา)

วัดจองคำ. ระเบียบการบริหารวัดจองคำ พุทธศักราช ๒๕๓๗. (เอกสารอัดสำเนา)

สัมภาษณ์

พระราชปริยัติโยตม. เจ้าอาวาส. สัมภาษณ์วันที่ ๒๑ - ๒๒ ตุลาคม ๒๕๔๗ (พิณสุตา ลีริธรงค์ศรี ผู้สัมภาษณ์)

ที่ปรึกษา

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) นายรุ่ง แก้วแดง	เจ้าอาวาสวัดราชโอรสาราม เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร เลขาธิการสภาการศึกษา (ถึง ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๗)
ศ.ร.ต.อ.วรเดช จันทรร	เลขาธิการสภาการศึกษา (๒ พฤษภาคม ๒๕๔๗-๓ เมษายน ๒๕๔๘)
นายอำรุง จันทวานิช	เลขาธิการสภาการศึกษา (ตั้งแต่ ๔ เมษายน ๒๕๔๘)
นางนงราม เศรษฐพานิช	ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
นางสุทธศรี วงษ์สมาน	ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ผู้เขียน

นางสาวพิณสุตา ลีริธรงค์ศรี	หัวหน้ากลุ่มนโยบาย และแผนการศึกษามหภาค
----------------------------	---

ผู้ประสานงานโครงการและประสานการจัดพิมพ์

นางสาวสอาดลักษณ์ จงคล้ายกลาง นักวิชาการศึกษา ๖ ว.